

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XLI • CIJENA: 2 €

ZNAK KRIŽA

od 24. ožujka do 13. travnja 2024.

Procesijski križ
u Bečkoj prvostolnici

God. XLI. (2024.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Štepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Denona d.o.o., Zagreb

UREDNIKOVA RIJEČ

Znak križa 1

NAŠA TEMA: ZNAK KRIŽA

Mario Kopjar: Znak križa 2

Ivica Raguž: O Kristovu križu 8

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
T. Hačko, H. Zovko, A. Maly, A. Vučković, I. Bodrožić, D. Tepert

Nedjelja Muke Gospodnje. Cvjetnica 14

Misa Večere Gospodnje. Veliki četvrtak 18

Petak Muke Gospodnje 22

Vazmeno bdjenje 26

Nedjelja Uskršnuća Gospodinova 30

Druga vazmena nedjelja 34

U DUHU I ISTINI

Miroslav Martinjak: Napjev za klanjanje svetom križu 38

Znak križa

Ljubav u znaku križa ne prestaje cjelivati rane našega vremena, koje svakog dana sve više krvare pod kandžama krvožednih zvijeri, skrivenih u porama ljudskog postojanja. Dok pohlepa i oholost ljudske zloće navlače zavjese i koriste svaki trenutak da zasjene istinu, časteći se gozбом nedužnog plijena, sve je više suza koje teku u bujicama, natapajući zemlju kojoj je potrebno Sunce pravde. Čovjek kao da je postao teški i bešćutni lopov, koji krade i uništava ono što je Bog iz ljubavi za njega stvorio, darovavši mu čisto srce i razum za plemeniti rast u spoznaji nezastuženih dobara.

U nas je udahnuo milost svoga Duha, da živimo u slozi i radosti djece Božje, a gušimo se od ponosa svoje ravnodušnosti i nezainteresiranosti. Sve nam je dao iz svoje ljubavi, a uzvrća mu se neposlusnom i zloćom. Zar opet od Boga, koji nas je stvorio, činimo roba kojega krivo osuđujemo, vežemo lancima, bičujemo, pljujemo, izrugujemo i da nam ne smeta – opet želimo ubiti? Iako grješni, On ne odlazi od nas, nego nam pokazuje da nas neprestano ljubi i ne prestaje nam cjelivati rane koje su nam zadali grijesi protiv njega i čovjeka. Bez Božje ljubavi ne bismo postojali i radovali se milosti otkupljenja.

Božjoj ljubavi najvjernije svjedočimo znamenujući se znakom križa koji u intimi našega života budi svijest osobne vjere i zahvalnosti. U liturgijskom životu zajednice, ali i izvan nje, stavljaajući na sebe znak križa, rastemo u vjeri i spoznaji Božje blizine i zauzetosti za nas, hodočasnike na ovome svijetu. Ljubav se osjeća u osluškivanju tišine srca. Čovjek pritisnut raznim brigama i kušnjama, kako kroz povijest, tako i danas, stavljaajući na sebe znak križa, mora tragati za tišinom u kojoj će se osobno susresti s glasom vječne ljubavi.

Stavljaajući na sebe znak križa, zastanimo i oslušujemo glas miline božanskog srca. Uranjajući u tišinu srca proslavljenoga Otkupitelja, sjedinjimo se u dubini svoga postojanja s Bogom, kojemu tako iskazujemo slavu i moć u vjekove.

Svim dragim suradnicima i čitateljima želim sretan Uskrs!

Urednik

Znak križa

MARIO KOPJAR

Križ podsjeća vjernike na Kristovu ljubav koja se očitovala u njegovoj žrtvi, na oproštenje grijeha koje je omogućeno tim činom, te na nadu u vječni život. Kroz gestu znamenovanja znakom križa, vjernici simbolički prihvaćaju Kristov put, obvezujući se na život u skladu s njegovim naukom i primjerom.

Polazeći od važnosti simbola križa u liturgiji i izvan nje, shvaćenog kao povijesno-spasenjski događaj, ali i znaka križa kao geste kojom vjernici iskazuju svoju povezanost s Kristom, njegovom žrtvom i spasenjem, potvrđujući svoju vjeru u njega, prepoznajemo relevantnost križa kao simbola vjere i očitovanja povezanosti s Kristom te njegove funkcije kao geste koja prenosi duhovno značenje i predstavlja temeljne vrijednosti kršćanske vjere.

Križ, dakle, podsjeća vjernike na Kristovu ljubav koja se očitovala u njegovoj žrtvi, na oproštenje grijeha koje je omogućeno tim činom, te na nadu u vječni život. Kroz gestu znamenovanja znakom križa, vjernici simbolički prihvaćaju Kristov put, obvezujući se na život u skladu s njegovim naukom i primjerom. Križ je, ne samo simbol povijesnog događaja, već i gesta koja prenosi duboko duhovno značenje te potvrđuje vjeru i povezanost s Kristom, čime postaje temeljni izričaj kršćanske vjere. Kroz liturgijske geste, poput znaka križa, obilježavaju se istaknuti trenutci vjere i susreta s Božjom prisutnošću.

Simbolika križa

U dimenziji simbola, posebno u kontekstu vjerske dimenzije života i ljudske potrage za apsolutnim, naglašava se važnost »spособnosti« simbola. Simbol omogućuje čovjeku nadilaženje prostora i vremena u kojem živi, kako bi pristupio dubokim značenjima, povezanima s osjećajem prisutnosti nečega većeg u svijetu. (Mario P., *Manuale di pedagogia sociale*, Milano, 2004.). Križ, kao simbol, posebno povezuje s Beskonačnim, predstavljajući temelj vjere i liturgije. On nije samo simbolizacija događaja ili ideje, već otvara vrata dubljem razumijevanju duhovnih istina.

Ante Orlić, *Isus umire na križu*, 1977.
(XII. postaja bistričke kalvarije)

Križ kao središnji simbol obuhvaća
cjelokupni život kršćanina

U liturgijskoj perspektivi, simbol se koristi za označavanje stvarnosti i djelovanja, čija je sposobnost ukorijenjena u samoj prirodi čovjeka i stvari. Kroz liturgiju, križ postaje središnji simbol koji obuhvaća cjelokupni život kršćanina, naglašavajući trenutak okupljanja vjerničke zajednice na bogoslužju. Liturgijska slavlja ističu simbolički smisao, pružajući čovjeku priliku da dosegne Boga, ali i da Bog dosegne čovjeka.

Na putu duhovnog sazrijevanja, čovjek spoznaje da je Istina ta koja razotkriva mnogostrukost te osjeća potrebu da podijeli svoje spoznaje s drugima. U tom procesu, simbol postaje ključni instrument koji omogućava čovjeku da prenese svoje duhovne spoznaje na suptilan i dubok način. Simboli (grč. συμβάλλειν (*symbálllein*) – *spojiti*) omogućuju čovjeku da ponovno otkrije Riječ, tj. da komunicira s Beskonačnim, jer otvaraju vrata dubokom duhovnom razumijevanju koje nadilazi granice ljudskog jezika. Na taj način, simboli postaju sredstvo za povezivanje s transcendentnim, za prenošenje duhovnih istina te za izražavanje dubokih duhovnih iskustava koja nadilaze granice riječi.

Simbolika i značenje križa od 'tau' slova do znaka Kristove pobjede

U Starom zavjetu, sam pojam križa kao simbola vjere, ne nalazi se eksplicitno, budući da je njegova upotreba kao oblika smrtno kazne bila karakteristična za rimsku dominaciju. Međutim, u tekstovima se primjećuje simbolika povezana s hebrejskim slovom 'tau' (ט), koje je posljednje slovo hebrejske abecede i ima značenje Boga u njegovoj savršenosti. Primjerice, u Knjizi proroka Ezekielia nalazimo referencu u kojoj se spominje označavanje 'tau' na čelima ljudi koji su vjerni Bogu, kao znak zaštite od grijeha i očitovanje želje za

Fyodor Bronnikov,
Raspeća na križevima
u vrijeme Rimskog Carstva, 1878.

Božjim oprostjenjem. »Prođi gradom Jeruzalemom i znakom 'tau' obilježi čela sviju koji tuguju i plaču zbog gnusoba što se u njemu čine!« (Ez 9,4). Talmud, interpretirajući simbol i vrijednosti simbol 'tau', ovaj dio teksta tumači na sljedeći način: Na čelu pravednika bio je ispisan 'tau' plavim obilježjem, dok su bezbožnici nosili 'tau' krvavim znakom. 'Tau' se tako smatrao simbolom koji predstavlja život i smrt.

Kako je izgledao znak 'tau'? Poznato je da posljednje slovo hebrejskog alfabeta nije tada imalo sadašnji oblik, već je bilo nalik današnjem slovu 'x' (sličan križu), koje je prvo slovo grčke riječi Χριστός (Hristos – Krist). Stoga, znak 'tau' je izgledao kao križić. Stara kršćanska tradicija poznaje tu gestu koja se, koliko se može zaključiti iz slika i tekstova, sastojala u tome da se palcem ili kažiprstom stavlja znak križa na čelo; gesta koja se, počevši od prvih stoljeća kršćanstva, izvodila u mnogim okolnostima toga vremena, ali prije svega u liturgijskom kontekstu. Kršćanin, prema sv. Augustinu, nikada ne bi smio zaboraviti nositi znak križa na čelu. Bez križa, čelo je ogoljeno.

Znamenovanje križem kroz simbolički govor

Simbol križa je jedan od najvažnijih simbola u ljudskoj povijesti. Njegova važnost proteže se kroz mnoge kulture i civilizacije te obuhvaća različite vjerske i duhovne tradicije. Kroz stoljeća, križ je bio osnova svih simbola orijentacije, predstavljajući ne samo fizičku točku smjera, već i simbolički most između zemaljske i nebeske dimenzije.

U životu kršćanâ, križ ima duboko duhovno značenje kao simbol Kristove žrtve i otkupljenja, podsjećajući vjernike na njegovu patnju i smrt, ali isto tako, označava pobjedu nad grijehom i smrću po njegovu uskrsnuću. Kroz križ vjernici nalaze utjehu, nadu i snagu za suočavanje s izazovima života te je on duboko duhovno i simboličko iskustvo koje obuhvaća dimenzije vjere, nade i ljubavi. Kroz križ vjernici također pronalaze inspiraciju za suočavanje s izazovima života te ostvaruju povezanost s duhovnim stvarnostima, koje nadilaze vidljivo i materijalno.

U kršćanskoj ikonografiji, križ često predstavlja pobjedu života nad smrću, svjetla nad tamom, ljubavi nad mržnjom. Stoga je križ simbol nade, oprostjenja i vječnoga života, koji se proteže izvan granica ovog materijalnog svijeta.

Tertulijan u II. st. piše da kršćani koriste znak križa kako bi znamenovali svoja čela protiv đavolskih iskušenja. Ovaj čin znamevanja križem simbolizira vjerničku predanost Kristu i njegovoj pobjedi nad silama zla. Pored toga, povijesno gledano, križ na čelu ima sličnu zaštitnu ulogu kao što su je imali filakterioni (sitni rotuli s ispisanim tekstovima iz Biblije, koje su revni Židovi nosili obješene na čelu, kako bi pokazali da im je »zakon Božji neprestano pred očima« u židovskoj tradiciji (*Ps* 118)). Vjeruje se da demonske sile osjećaju strah i odbojnost prema simbolu križa te da označavanje križem pruža zaštitu i snagu vjernicima, podsjećajući ih na Kristovu pobjedu nad svakim zlom. Stoga, učiniti znak križa nije samo gesta pobožnosti, već i duhovna praksa koja podsjeća vjernike na snagu njihove vjere i povezanost s Kristom, te služi kao sredstvo otpora protiv zla i demonskih sila.

Isti ranokršćanski pisac navodi da je znak križa bio raširen i izvan liturgijskog okruženja. »Ako krenemo, ako izađemo ili uđemo, ako se obučemo, ako se umijemo ili odemo za stol, u krevet, ako sjednemo, u ovim i u svim svojim radnjama znamenujemo svoja čela sa znakom križa.« (Tertulijan, *De corona*, III).

Ovi navodi upućuju na mali znak križa, jedini u to vrijeme, kojim se znamenovalo uglavnom na čelu, (vjerojatno da bi se uskladilo s vizijama svetog Ivana u Apokalipsi (*Otk* 7,3; 9,4)). Stara kršćanska tradicija poznaje tu gestu koja se, koliko se može zaključiti iz slika i tekstova, sastojala u tome da se palcem ili kažiprstom načinio znak križa na čelu; gesta koja se, počevši od prvih stoljeća kršćanstva, izvodila u mnogim okolnostima tog vremena, ali prije svega u liturgijskom kontekstu.

U svojim katehezama, sveti Ćiril Jeruzalemski, govoreći o simbolu križa, podsjeća katekumene da nije dovoljno samo učiniti znak križa na čelu, već da treba i živjeti ono što taj znak simbolizira. Ćiril uspoređuje vojnika koji uzima oružje i obilježava se tetoviranjem na tijelu s kršćaninom koji je znamenovan kako bi bio jak u duhovnoj borbi. To označava da kršćanin postaje članom Kristove vojske, regrutiran u vojsku velikoga Kralja.

U životu kršćanâ, križ ima duboko duhovno značenje kao simbol Kristove žrtve i otkupljenja, podsjećajući vjernike na njegovu patnju i smrt, ali isto tako, označava pobjedu nad grijehom i smrću po njegovu uskrsnuću. Kroz križ vjernici nalaze utjehu, nadu i snagu za suočavanje s izazovima života te je on duboko duhovno i simboličko iskustvo koje obuhvaća dimenzije vjere, nade i ljubavi. Kroz križ vjernici također pronalaze inspiraciju za suočavanje s izazovima života te ostvaruju povezanost s duhovnim stvarnostima, koje nadilaze vidljivo i materijalno.

Moreno Giacomo,
Djevojčica stavlja na sebe znak križa,
1880. – 1890.

Križ je također znak pripadnosti: u prošlosti, robovi su često bili označeni usijanim željezom kako bi ih gospodari mogli prepoznati, baš kao što pastir prepoznaje ovce svoga stada. Krist, naš Dobri Pastir, poznaje svoje ovce po pečatu (znamenu) križa koji je stavio na njihova čela. To je simbol Božje brige i ljubavi prema svakom pojedincu te dubokog odnosa između pastira i stada. Kroz križ, kršćani se prepoznaju kao dio Božjeg naroda i obitelji vjernika, osjećajući se sigurno i zaštićeno u njegovoj ljubavi i brizi (Franjo Carev, *Simbolika slova 'tau'*).

Znak križa nije obilježio života kršćana samo za vrijeme njihova života, već je nastavio biti prisutan i nakon smrti kao simbol njihove vjere i odanosti Kristu. Epitafi s oznakama + ili x nisu neuobičajeni jer su ti simboli predstavljali križ, simbol Kristove žrtve i otkupljenja. Kršćani su vjerovali da su znamenovani križem tijekom života te da će ih taj simbol pratiti i nakon smrti. Ovi simboli na grobovima ukazuju na nadu i vjeru da će pokojnici biti spašeni

i da će ih Božja milost prihvatiti upravo zbog njihove pripadnosti Kristu. Osim što označava vjeru, znak križa na grobovima također podsjeća prolaznike na važnost vjere i nadu u vječni život. To je podsjetnik da je smrt samo prijelaz, gdje vjernici vjeruju da će biti s Kristom zauvijek. Stoga, znak križa na epitafima ne samo da odražava vjeru i nadu pokojnika, već služi i kao podsjetnik živima na važnost vjere i nasljedovanje Krista u svakodnevnom životu.

Uz mali znak križa, Gaudencije iz Brescie u V. st. spominje trostruki križ (tri križa napravljena na čelu, usnama i srcu). Osim trostrukog križa, Gaudencije također spominje uvođenje geste znamenovanja velikim križem. Iako je ova praksa prvotno bila izvanliturgijska, kasnije se proširila i postala dio liturgijskih obreda. U X. st., gesta znamenovanja velikim križem postala je uobičajena praksa, prvo u samostanskim okruženjima, a zatim i u liturgiji.

Znak križa nije gesta koja se vršila samo na sebi, već i na drugima, tj. na novokršćenicima. Znamenovanje velikim znakom križa s otvorenim palcem-kažiprstom ili palcem, kažiprstom i srednjim prstom, a ostalim zatvorenim prstima, upućivalo je na vjeru u dvije Kristove naravi ili u Trojstvo. Tri otvorena prsta karakteriziraju veliki znak križa, nazvan tako jer podrazumijeva širu gestu u obliku križa. Gesta se u latinskom svijetu čini u dva smjera pokreta rukom: okomitog, od čela do prsa i vodoravnog, od lijevog do desnog ramena. Kasnije se razvio djelomično drugačiji način znamenovanja, cijelom otvorenom rukom. Na Istoku se znamenuje velikim znakom križa sa samo tri otvorena prsta (palac-kažiprst-srednji prst) od čela do prsa i od desnog ramena do lijevog ramena.

Ljudi i stvari blagoslivljali su se ovom gestom kako bi se izrazila Božja prisutnost i zaštita nad njima. Ove prakse simboliziraju duboku duhovnu povezanost vjernika s Kristom te predstavljaju način na koji su vjernici izražavali svoju vjeru i predanost kroz različite geste i simbole. Kroz ove geste i simbole, vjernici su također izražavali svoju zahvalnost Bogu za sve što im je dao te su pokazivali svoju spremnost da slijede njegove putove.

Zaključne misli

Znamenovanje velikim znakom križa postaje simbol vjerničke identifikacije s Kristom i njegovim naukom, kao i izraz želje za Božjim blagoslovom i zaštitom u svakodnevnom životu. Kršćanin pripada kraljevskom narodu pomazanjem križa, učinjenog na njegovu čelu, što simbolizira njegovo sudjelovanje u Kristovoj mucii uskrsnuću te njegovu pripadnost kraljevstvu Božjem. Križ, kao središnji simbol kršćanske vjere, nije samo podsjetnik na Božju ljubav koja je bila toliko velika da je Krist položio svoj život za nas, već je i znak dubokog oprostjenja, koje je moguće zbog Kristove žrtve. Predstavljajući nadu u život vječni, koji je obećan svima koji vjeruju u Njega, po križu smo oslobođeni od ropstva grijeha i smrti te nam je otvoren put prema vječnoj blizini s Bogom. ■

Osim što označava vjeru, znak križa na grobovima također podsjeća prolaznike na važnost vjere i nadu u vječni život.

To je podsjetnik da je smrt samo prijelaz, gdje vjernici vjeruju da će biti s Kristom zauvijek. Stoga, znak križa na epitafima ne samo da odražava vjeru i nadu pokojnika, već služi i kao podsjetnik živima na važnost vjere i nasljedovanje Krista u svakodnevnom životu.

O Kristovu križu

IVICA RAGUŽ

Pedro Orrente, *Raspeti Krist*, 1635. – 1630.

Pokušat ću ovdje zapisati pet riječi pouke o otajstvu križa. Bit će to samo mala pojašnjenja velikoga otajstva, u nadi da ona ne će biti odveć daleko od istine.

Tiranija

1. Postoje razne vrste tiranije. Najveća pak tiranija jest tiranija ljubavi. Tko se iz ljubavi poslušno podloži svakomu čovjeku kao da mu je gospodar, odmah će ga podložiti sebi kao roba. Još više, tko se podloži ropski svakomu čovjeku kao svojem gospodaru, a da od njega ništa nije primio, još će ga više učiniti svojim robom. To je najveća tiranija, tiranija robovanja drugomu, služenja drugomu, gdje kao potpuni rob iz ljubavi postaješ potpuni gospodar u ljubavi, gdje gospodar postaje rob ljubavi. Križ Isusa Krista, Boga koji je postao čovjekom, mogao bi se shvatiti upravo kao takva vrhunska tiranija, tiranija ljubavi. Dok smo još bili grješnici (*Rim* 5,8), Bog od nas nije ništa primio osim neprijateljstva. Isus Krist ropski se nama podložio iz ljubavi, »uzevši lik roba« (*Fil* 2,7). Zamislite, sam se Bog prema nama ophodio kao prema svojim gospodarima: služio nam je, prao

nam je noge i još, kao rob, dao je život za nas na križu. Kakav li je to samo zaokret Božji prema nama! Zaokrenuo se Bog iz ljubavi prema nama, postao je robom prema nama, grješnicima, i ophodi se s nama kao prema svojim gospodarima. Uh, to je takav Božji zaokret da nas hvata vrtoglavica, i odmah primjećujemo da se i u nama događa zaokret. Bili smo gospodari, ali sada, spram takvoga roba ljubavi, odjednom postajemo podložni toj njegovoj tiraniji, tiraniji ljubavi: on naš rob, postaje sada naš gospodar, a mi gospodari postajemo njegovi robovi. Čudesna je to igra, ples ljubavi: on, rob prema nama i tako naš gospodar, mi gospodari, a sada njegovi robovi. Zapravo, u ljubavi on rob i gospodar, a mi u ljubavi isto i robovi, i gospodari. Dakle, želiš li tiranizirati, pokoriti, pobijediti cijeli svijet (Jv 16,33), želiš li na najbrži mogući način ljude učiniti svojim robovima, potpuno se ropski podložni iz ljubavi svim ljudima kao svojim gospodarima, osobito onima koji ti nemaju čime i ne žele ti ničim uzvratiti, još više, onima koji su protiv tebe, koji su tvoji neprijatelji. Eh da, ali takvu tiraniju ljubavi može ostvarivati samo onaj koji vjeruje u Isusa Krista, samo onaj kojega hvata vrtoglavica spram divne Kristove ljubavi na križu, spram Boga koji je postao robom iz ljubavi prema nama. Da, tako možeš tiranizirati ovaj svijet, tiranizirati ga u znaku Kristova križa. Pokušaj, odvaži se i vidjet ćeš da je to zaista tako: u Kristovoj ljubavi ropski se prema svima ophodi kao prema svojim gospodarima i odmah će svi postati tvoji robovi, robovi najveće tiranije, tiranije Kristove ljubavi.

2. Bog na križu pokazao nam je da se spasenje ostvaruje po patnji. Po užitku čovjek se udaljio od Boga, a po patnji vraća se k Bogu. To nije moja, ljudska izmišljotina, nego je to tako Bog odlučio u Isusu Kristu. Nije otišao s ovoga svijeta uživajući, smijući se, zabavljajući se, čašćen i slavljen, nego u boli, plaču, razapet, osramoćen i odbačen. I tu nas hvata vrtoglavica jer nadilazi naš razum to da je Bog upravo tako odlučio sebe objaviti nama, ljudima, i po svojoj nas patnji spasiti. Ako je Božji Sin patio u svojoj ljudskoj naravi za nas, tada smo i mi najbliži Kristu u patnji. Grleći i ljubeći Kristov križ, tu svetu tiraniju ljubavi, shvaćamo da je božanski patiti, odnosno možemo biti najsigurniji da smo Kristovi kada ljubimo patnju. Da, kršćanin, koji se svakodnevno znamenuje Kristovim križem, više se raduje patnji negoli radosti, sigurniji je u patnji negoli u užitku. Zašto? Zato što u patnji, patnji bolesti, nerazumijevanja, progonstva, odbačenosti, dakle u patnji koju nam nanosi ovaj svijet, bivamo oslobođeni od ovoga svijeta za čistu ljubav prema Isusu Kristu. Tko traži užitak u ovom svijetu, taj traži ovaj svijet, njegovu slavu, moć, čast, a time ne traži više Krista, ili ga pak traži prljavom ljubavlju, traži Krista radi ovoga svijeta. A znamo to i iz iskustva: nekako smo najbliži ljubljenoj osobi, supruzi, prijatelju, kada se nađemo u patnji. U užitku i radosti kao da ne uspijevamo izići iz sebe. A u patnji, osobito kada počnemo gubiti cijeli ovaj svijet, stisnemo se jedno uz drugo. Tako, i daleko više, trebali bismo radi Kristove ljubavi grliti

Dok smo još bili grješnici (Rim 5,8), Bog od nas nije ništa primio osim neprijateljstva. Isus Krist ropski se nama podložio iz ljubavi, »uzevši lik roba« (Fil 2,7). Zamislite, sam se Bog prema nama ophodio kao prema svojim gospodarima: služio nam je, prao nam je noge i još, kao rob, dao je život za nas na križu. Kakav li je to samo zaokret Božji prema nama! Zaokrenuo se Bog iz ljubavi prema nama, postao je robom prema nama, grješnicima, i ophodi se s nama kao prema svojim gospodarima.

Kad nas pogode patnje, progonstva, bolesti, eto tada je najbolja prigoda da budemo nasljedovatelji Kristova križa. Tada se trebamo radovati, jer možemo i trebamo pokazati koliko zapravo ljubimo Krista radi njega samoga ili pak više ljubimo ovaj svijet i njegove ispraznosti.

patnje i radovati se patnjama, mukama. Kad nas pogode patnje, progonstva, bolesti, eto tada je najbolja prigoda da budemo nasljedovatelji Kristova križa. Tada se trebamo radovati, jer možemo i trebamo pokazati koliko zapravo ljubimo Krista radi njega samoga ili pak više ljubimo ovaj svijet i njegove ispraznosti. I to je također zaokret koji Kristova tiranija ljubavi traži od nas: više se radovati patnjama nego radostima ovoga svijeta: »Dozovu apostole, išibaju ih, zapovjede im da ne govore u ime Isusovo pa ih otpuste. Oni pak odu ispred Vijeća radosni što bijahu dostojni podnijeti pogrde za Ime.« (Dj 5,40-41)

Boksač u ringu

3. Poslanje je kršćanina ovdje na svijetu patiti jer tek u patnji spoznajemo sebe. Patnja nas tako reći stavlja u boksački ring u kojem trebamo sada pokazati kakvi smo i jesmo li Kristovi boksači. Oko ringa sjede i promatraju nas mnogi gledatelji, cijelo nebo, anđeli i sveti, a među njima najčasniji je gledatelj Isus Krist, u zajedništvu s Ocem i Duhom Svetim. Mi se trsimo pokazati da smo kršćani, hvalimo se pred cijelim svijetom da smo njegovi boksači, ponosno se svakoga dana više puta znamenujemo znakom križa, ali tek u boksačkom ringu patnje, progonstva, sramoćenja, mržnje, pokazujemo jesmo li zaista njegovi boksači. Nismo to zasigurno ako se ne radujemo patnji, nismo to ako na mržnju uzvraćamo mržnjom, ako na gubitak ovozemaljskoga reagiramo očajem. Nismo to ako na srdžbu ne odgovaramo blagošću, nismo to ako na uvrjede ne odgovaramo praštanjem. Nismo to ako nas ovaj svijet sa svojim užiticima i patnjama odmah nokautira. Nismo to ako ne izdržimo postojano do kraja svojega života, imajući dijamantno neslomljiv gard vjere, dijamantno prodornu desnicu ljubavi te lake i brze pokrete noge nade, pokrete koji preziru isprazne nade ovoga svijeta. Znamo iz iskustva, barem pisac ovih redaka to zna, koliko je publika važna za boks i za svako nadmetanje. Osobito ti je važno kada se boksom, nadmetanjem želiš svidjeti nekome. Odjednom dobivaš lavovsku snagu i spreman si sve podnijeti i boriti se ludo do kraja. Takvi trebamo biti i spram Krista. Zapravo, još više spram njega. A on ne samo da nas gleda, hrabri i bodri, ne samo da nam obećava veliku nagradu, nagradu zajedništva ljubavi s njim, nego je i on sam bio boksač u ovom svijetu te je i dalje u ringu s nama, bok uz bok. Jer, bez njegova boka, iz kojega smo proizašli, ne možemo pobijediti. Da, Gospodin je naš gledatelj, naš trener, naš su-boksač i naša najveća nagrada. Dakle, poljubi križ svakoga jutra, zagrlj ga, ako možeš, dotakni ga na prsima, pogledaj ga na zidu svoje sobe. Ne budi plašljivac, mlakonja u patnji, raduj se boksačkomu ringu patnje, raduj se što se sada smiješ natjecati i tako pokazati kakav si Kristov boksač. I misli na to da je boksački ring u biti samo jedna igra. Jer sve je zemaljsko tek jedna igrarija koja ne traje dugo. A

jedino ozbiljno, što dugo traje, jest nagrada vječnoga života, zajedništvo sa su-boksačem Isusom Kristom.

Boksač u vježbalištu

4. Kršćanin je Kristov boksač. Ne traži patnju pod svaku cijenu, ne izaziva namjerno ljude da ga mrze, progone, ili da nekakvim svojim nerazboritim i oholim svjedočanstvom na javnim mjestima dovodi nevjernike da vrijeđaju Krista i Crkvu. Ne. Kršćanin ne smije biti ohol. On je ponizan, ne traži propast svojega bližnjega kako bi sebe oholo uzdizao u svojem svjedočanstvu vjere. Na sve načine nastoji, koliko je to moguće, sačuvati svojega bližnjega od mržnje prema Kristu i Crkvi! Kršćanin ne traži patnju, ali se raduje patnji, odmah ju spremno grli kao Kristov boksač, jer ju shvaća kao milost. Da, koja god se patnja događa, kršćanin ju treba ljubiti kao milost, svaku patnju: »Jer vama je dana milost: 'za Krista', ne samo u njega vjerovati nego za njega i trpjeti, isti boj bijući koji na meni vidjeste i sada o meni čujete.« (Fil 1,29) Ipak, postoji jedna patnja koju on traži, štoviše, koju on rado namjerno izaziva, a to je patnja koju nanosi samomu sebi, svojem tijelu. Kako ćeš biti vrstan boksač u ringu, ako nisi prije toga u znoju lica svojega naporno vježbao u vježbalištu? Bit ćeš loš, mekušast boksač ako dane provodiš u užitcima, smijanju, zabavama, odjeven mekom odjećom. Ne. Potrebno je imati boksačko tijelo, a to je tijelo koje se zadobiva postom, gorljivim postom, molitvom i radom Bogu na slavu. Jedan takav boksač bio je sv. Pavao: »Ja dakle tako trčim – ne kao besciljno, tako udaram šakom – ne kao da mlatim vjetar, nego krotim svoje tijelo i zarobljavam da sâm ne budem isključen pošto sam drugima propovijedao.« (1Kor 9,26-27) Pavao je u Kristovu vježbalištu žestoko udarao po svojem tijelu. Potrebno je tako udarati svoje tijelo da imamo osjećaj da ne živimo više u svojem tijelu, da živimo kao da smo u tuđem tijelu. Potrebno je, dakle, utisnuti Kristov križ u tijelo, preobraziti tijelo u križ. Hm, ljudi ovoga svijeta odlaze u vježbališta ili teretane kako bi imali još više svoje tijelo, a kršćani odlaze u duhovno vježbalište posta, bdijenja, molitve, rada da imaju što manje svoje tijelo. Tijelo je svijet i što manje smatraš svoje tijelo svojim, što ga više smatraš tuđim, više ćeš biti Kristov boksač, spreman i izgubiti svoje tijelo radi Isusa Krista. Ne treba se čuditi zašto danas nema velikih propovjednika, teologa, svjedoka vjere. Kako će ih i biti kada svi tetoše i maze svoje tijelo,

Florian Cynk, *Krist ljubi križ*, 1850.

Domenico Piola,
Isus se ukazuje sv. Ivanu od Križa, 1675.

od hrane preko medija pa do svakodnevnoga ulickavanja. Zato treba poljubiti križ, zagrliti ga te odlaziti svakoga dana u duhovno vježbalište, udarati svoje tijelo, da se očituje »uvijek umiranje Isusovo na tijelu«, da se tako na tom smrtnom tijelu može očitovati »život Isusov« (2Kor 4,10-11). Poljubi križ i razapni svoje tijelo da ono nalikuje Kristovu tijelu na križu. Gdje nema našega tijela, gdje je naše tijelo kao nešto nama tuđe, tu nema ni svijeta, ni njegovih ispraznosti. Ostaje samo Kristova ljubav u nama, postajemo tako duhovni, jer Duh počinje djelovati u nama: »Koji su Kristovi, razapeše tijelo sa strastima i požudama. Ako živimo po Duhu, po Duhu se i ravnajmo!« (Gal 5,24-25)

Gola Istina

5. Reki smo, kada živiš u svojem tijelu kao u tuđem tijelu, slobodan si od ovoga svijeta, ništa ti svijet ni njegove zavodljivosti ne mogu. Možda ćeš u ringu sedam puta pasti (*Izr* 24,16), nokautiran užiticima i patnjama ovoga svijeta, možda ćeš čak pred kraj života i zateturati, osjećajući kako se zli gledatelji raduju tvome padu. No, ako vježbaš s Kristom, ne boj se, bit ćeš dobar boksač, pobijedit ćeš. Ova se mala pojašnjenja o velikom otajstvu križa trebaju još više smanjiti zbog ograničenja papirnoga prostora. To je dobro, da ne bi ovaj moj govor postao lud zbog mnoštva riječi (*Prop* 5,2). Dakle, samo još jedna mala, peta riječ. *Inspiratio concomitans flagellum* – »Nema nadahnuća bez udaraca patnje.« Da, u patnji se najbolje misli, tada su nadahnuća najbolja. Nikad nisam bolje mislio, primao nadahnuća kao u raznim patnjama, od onih sebi nametnutih, a još više od onih nametnutih mi od drugih. Jedan životopisac navodi da je sv. Ivan od Križa, iz redovničke tavnice, u koju su ga bacila subraća, izišao s knjižicom svojih pjesama, kao što su »Znam izvor vođu«, »Bez oslonja oslon ja imam«, »Gdje se sakri?« Zaista divno! A drukčije i ne može biti, jer Istina je gola, ona je duh i samo onaj tko se patnjom razgolito, kojega je patnja razgolitila, može zagrliti golu istinu. Zato se i Bog na križu razgolito od ovoga svijeta, kazujući nam da njega, Gologa, možemo i trebamo nasljedovati potpuno, ili po mogućnosti što više, goli, grleći patnju, nanoseći patnju sebi: *nudus cum Nudo*. Postao je ružan, deformiran na križu da ne tražimo ljepotu ovoga svijeta, nego ljepotu nebeskoga života. Da nam sve lijepo tako reći postane ružno spram križa, a ružnoća križa da nam bude najveća ljepota. Ta ružnoća, koja je najveća ljepota, spašava svijet. I još nešto za kraj. Isusa Krista nije dovoljno samo ljubiti, treba ga ljubiti sa strašću! A sa strašću se počinje ljubiti samo u boli, u patnji. Koliko si bolan za Isusom, toliko ga strastveno ljubiš. Koliko si spreman na patnju i koliko nanosiš sebi patnju, toliko strastveno ljubiš rassetoga Isusa. I tada te hvata vrtoglavica, evo te odjednom u tiraniji ljubavi: ti i Krist, ne znaš više tko je tu gospodar, a tko rob. Ti i bližnji tvoj, ne znaš više tko je gospodar, a tko rob. Zato svaki dan grli križ, ljubi to drvo, ljubi rassetoga Boga. Umrtni svoje tijelo (*Kol* 3,5) da što manje živiš po tijelu, a što više po Duhu (*Rim* 8,5). ■

LITURGIJSKI KALENDAR

OŽUJAK

24 N NEDJELJA MUKE GOSPODNE. CVJETNICA

- 25 P Svagdan Velikoga tjedna:
Iz 42,1-7; Ps 27,1-3.13-14; Iv 12,1-11
- 26 U Svagdan Velikoga tjedna:
Iz 49,1-6; Ps 71,1-6b.15ab.17; Iv 13,21-33.36-38
- 27 S Svagdan Velikoga tjedna:
Iz 50,4-9a; Ps 69,8-10.21bc.22.31.33-34;
Mt 26,14-25

28 Č ČETVRTAK VEČERE GOSPODNE

29 P PETAK MUKE GOSPODNE

30 S VELIKA SUBOTA

31 N NEDJELJA USKRSNUĆA GOSPODINOVA

TRAVANJ

- 1 P Drugi dan Vazmene osmine:
Dj 2,14.22-32; Ps 16,1-2a.5.7-8.11; Mt 28,8-15
- 2 U Treći dan Vazmene osmine:
Dj 2,36-41; Ps 33,4-5.18-20.22; Iv 20,11-18
- 3 S Četvrti dan Vazmene osmine:
Dj 3,1-10; Ps 105,1-4.6-9; Lk 24,13-35
- 4 Č Peti dan Vazmene osmine:
Dj 3,11-26; Ps 8,2a.5-9; Lk 24,35-48
- 5 P Šesti dan Vazmene osmine:
Dj 4,1-12; Ps 118,1-2.4.22-24.25-27a; Iv 21,1-14
- 6 S Sedmi dan Vazmene osmine:
Dj 4,13-21; Ps 118,1.14-21; Mk 16,9-15
- 7 N DRUGA VAZMENA NEDJELJA.
NEDJELJA BOŽJEG MILOSRĐA
- 8 P NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO. BLAGOVIJEST,
svetkovina: Iz 7,10-14; Ps 40,7-11; Heb 10,4-10;
Lk 1,26-38
- 9 U Svagdan: Dj 4,32-37; Ps 93,1-2.5; Iv 3,7b-15
- 10 S Svagdan: Dj 5,17-26; Ps 34,2-9; Iv 3,16-21
- 11 Č Sv. Stanislav, biskup i mučenik, *spomendan*:
od dana: Dj 5,27-32; Ps 34, 2 i 9.17-20; Iv 3,31-36
- 12 P Svagdan: Dj 5,34-42; Ps 27,1.4.13-14; Iv 6,1-15
- 13 S Svagdan ili: Sv. Martin I., papa i mučenik:
Dj 6,1-7; Ps 33,1-2.4-5.18-19; Iv 6,16-21

Nedjelja Muke Gospodnje. Cvjetnica

24. ožujka 2024.

NA POČETKU OPHODA

Hosana Davidovu sinu:
Blagoslovljen koji dolazi u
ime Gospodnje. Izraelov
Kralju: Hosana u visini!
(Mt 21,9)

ZBORNA MOLITVA

Svemoguću vječni Bože,
poslušan tvojoj volji naš je
Spasitelj uzeo tijelo, ponizio
sama sebe i podnio sramotu
križa. Daj da slijedimo uzor
njegova poniženja, s njime
zajedno trpimo i postignemo
slavu uskrsnuća.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine,
smiluj nam se
po mucu svoga Sina.
Djelima to ne zaslužujemo,
ali se uzdamo u tvoje
milosrđe i jedinstvenu
žrtvu Isusa Krista.
Koji s tobom.

PRIČESNA PJESMA

Oče moj,
ako me ne može mimoići
ova čaša da je ne pijem,
neka bude volja tvoja.
(Mt 26,42)

POPRIČESNA MOLITVA

Po ovoj pričesti,
smjerno te, Gospodine,
molimo: Ti si nam smrću
svoga Sina dao da se
nadamo životu u koji
vjerujemo. Daj da njegovim
uskrsnućem stignemo cilju
zemaljskog putovanja.
Po Kristu.

NA POČETKU OPHODA

Evandjelje Mk 11,1-10

Blagoslovljen onaj koji dolazi u ime Gospodnje.

Čitanje svetog Evandjelja po Marku

Kad se približe Jeruzalemu, Betfagi i Betaniji, do Maslinske gore, pošalje Isus dva učenika i kaže im: »Hajdete u selo pred vama. Čim u nj uđete, naći ćete privezano magare koje još nitko nije zajahao. Odriješite ga i vodite. Ako vam tko reče: 'Što to radite?' recite: 'Gospodinu treba', i odmah će ga ipak ovamo pustiti.«

Otiđoše i nađoše magare privezano uz vrata vani na cesti i odriješe ga. A neki od nazočnih upitaše: »Što radite? Što drijete magare?« Oni im odvrte kako im reče Isus. I pustiše ih. I dovedu magare Isusu, prebace preko njega svoje haljine i on zajaha na nj. Mnogi prostriješe svoje haljine po putu, a drugi narezaše zelenih grana po poljima. I oni pred njim i oni za njim klicahu: »Hosana! Blagoslovljen Onaj koji dolazi u ime Gospodnje! Blagoslovljeno kraljevstvo oca našega Davida koji dolazi! Hosana u visinama!«

Riječ Gospodnja.

U SLAVLJU MISE

Prvo čitanje Iz 50,4-7

Lica svojeg ne zaklonih od pogrda, ali znam da se neću postidjeti.

Čitanje knjige proroka Izaije

Gospodin Bog dade mi jezik vješt da znam riječju krijepiti umorne. Svako jutro on mi uho budi da ga slušam kao učenici. Gospodin Bog uho mi otvori: ja se ne protivih niti uzmicah. Leđa podmetnuh onima što me udarahu, a obraze onima što mi bradu čupahu, i lica svojeg ne zaklonih od pogrda ni od pljuvanja. Gospodin Bog mi pomaže, zato se neću smesti. Zato učinih svoj obraz ko kremen i znam da se neću postidjeti.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 22,8-9.17-20.23-24

Pripjev: Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?

Svi koji me vide, podruguju se meni,
razvlače usne, mašu glavom:

»Uzdao se u Gospodina,
neka ga sad izbavi,
neka ga spasi ako mu omilje!«

Opkolio me čopor pasa,
rulje me zločinačke okružile.
Probodoše mi ruke i noge,
sve kosti svoje prebrojiti mogu.

Razdijeliše među se haljine moje
i za odjeću moju baciše kocku.

Giotto di Bondone,
Juda izdaje Isusa, 1304.

Ali ti, Gospodine, daleko mi ne budi;
snago moja, pohiti mi u pomoć!

A sada, braći ću svojoj navješćivati
ime tvoje, hvalit ću te usred zбора.
»Koji se bojite Gospodina, hvalite njega!
Svi od roda Jakovljeva, slavite njega!
Svi potomci Izraelovi, njega se bojite!«

Drugo čitanje Fil 2,6-11

Ponizi sam sebe... zato Bog njega preuzvisi.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Filipljanima
Krist Isus, trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje
jednakosti s Bogom, nego sam sebe »opljeni« uzevši lik
sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik,
ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu. Zato
Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim
imenom, da se na ime Isusovo prigne svako koljeno nebes-
nikâ, zemnikâ i podzemnikâ. I svaki će jezik priznati:
»Isus Krist jest Gospodin!« – na slavu Boga Oca.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Fil 2,8-9

Krist postade poslušan do smrti, smrti na križu. Zato ga
Bog preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom.

Evanđelje Mk 14,1–15,47

Muka Gospodina našega Isusa Krista po Marku

Tekst Evanđelja na: www.hilp.hr

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Početak obreda:	468	Hosana Davidovu Sinu
Ophod:	469	Židovska su djeca
	470-471	Slava, čast i hvala ti
Ulazna:	472	Kad je ono Gospodin
ili	473	Dan nam svečan osvanu
ili	476-478	Barjaci kreću Kraljevi
Otpjevni psalam:	474	Bože moj
Pjesma prije Evanđelja:	475	Krist postade poslušan
Prinosna:	228.2	Nekad na križu
ili	179	Zdravo budi, Križu sveti
Pričesna:	496	Cjelivat ću Gospodine
	479 ili melodija	O Spase roda ljudskoga
	186 ili 184	
Završna:	856	O Isuse, daj da pjevam
ili	855	Počinje se slavna muka

MOLITVA VJERNIKA

Braće i sestre, utecimo se s pouzdanjem
nebeskom Ocu, čiji je Sin ostao poslušan
do smrti na križu, te mu raskajana srca
zavapimo:

1. Tvoj je Sin sam sebe oplijenio, uzevši
lik sluge. Daj da sveta Crkva nasljeđuje
njegov primjer te riječima i djelima
bude znak tvoga spasenja na zemlji,
molimo te.
  2. Tvoj je Sin podnio tešku muku poradi
našega spasenja. Blagoslovi svaki trud
i nastojanje pastirâ svete Crkve da nas
vedu u otajstvo Kristova trpljenja i
vječnoga spasenja, molimo te.
  3. Tvoga su Sina na vratima Jeruzalema
dočekali pjesmom i radosnim pokli-
cima. Ohrabri nas da svim krajevima
i narodima svijeta hrabro svjedočimo
spasenje koje si nam darovao u žrtvi
svoga Sina, molimo te.
  4. Tvoj je Sin trpio nepravdno osuđen.
Svojom milošću iskorijeni svu nepravdu
i nemire među narodima te daj da
zavladaju mir i sloga, molimo te.
  5. Raspeti razbojnik, zdesna tvome Sinu,
molio je oprostjenje za svoje grijehе.
Svim našim dragim pokojnima iskaži
svoje neizmerno milosrđe i uvedi ih u
svoju nebesku slavu, molimo te.
- Nebeski Oče, darovao si nam svoga
jedinorođenog Sina da bi nas njegovom
žrtvom spasio za vječnost. Učini nas
postojanima u vjeri i daj da naučimo
razumjeti smisao svake patnje, žrtve i
tjelesne smrti, kako bismo jednom postali
suzajedničari njegove nebeske slave.
Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

»Savršenstvo se sastoji u vršenju njegove volje...«

Oksimoron

Kada bi se život trebao opisati u samo četiri riječi, moglo bi ga se opisati kao dobro i zlo, zdravlje i bolest. No, uz pomoć riječi iz naslova opere Vatroslava Lisinskog moguće je život definirati i uz samo dvije riječi: ljubav i zloba. A upravo je i s te dvije riječi prožet čitav današnji dan.

Razmišljajući pak o njemu na misao mi dolazi jedan sat hrvatskoga jezika na kojem nam je profesorica podijelila dva papira koja su bila ispisana stilskim figurama, njihovim definicijama, ali i konkretnim primjerima. Tako je i jedna od tih stilskih figura bio i oksimoron, odnosno stilaska figura koja u sebi objedinjuje dva proturječna pojma, npr.: vrući led, živi mrtvac i sl. No, nije li i Cvjetnica ili Nedjelja muke Gospodnje jedan veliki oksimoron, odnosno dan u liturgijskoj godini koji je na jedinstven način prožet tolikim proturječnim pojmovima, gestama, riječima i događajima? Naravno, kao takav, uvodi nas i u Veliki ili Sveti tjedan u kojem ćemo se, na neki način, susresti s gotovo istom ili sličnom stilskom figurom koja će nas pratiti sve do uskrsnoga jutra.

Paradoks

I dok danas s jedne strane imamo klicanje, pjesmu, masu ljudi, mahanje grančicama, doček, ushit, poljubac, pitanja... S druge strane nalazimo udaranje, čupanje, pogrde, pljuvanje, žalost, izdaje prijatelja, osude, krunu, križ i smrt... Govoreći pak o dvije strane nužno se čovjek onda i zapita tko ili što stoji u sredini, odnosno tko se nalazi u sredini da bi pomirio ove protuslovne pojmove.

U sredini se nalazi On – »Krist Isus, trajni lik Božji« koji se nije »kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom« već je postao »ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik«, a samim time iskusio je svu ljubav, ali i zlobu ljudskoga roda.

I upravo tu dolazimo do onog vječnoga ljudskog pitanja koje postavimo toliko puta u životu i na koje toliko puta ne dobijemo zadovoljavajući odgovor: »Zašto?« Zašto se Isus toliko ponizio? Zašto je prihvatio križ? Zašto sve to o čemu smo danas slušali nije samo metafora već stvarni događaj? Dolazimo do još jedne stilske figure: paradoksa. Jer odgovor na sva ova naša pitanja nalazimo u ispovijesti vjere: sve to »radi nas i radi našega spasenja«. Odnosno, kako nas uči Apostol: »Doista, dok mi još bijasmo nemoćni, Krist je, već u to vrijeme, za nas bezbožnike umro. Zbilja, jedva bi tko za pravedna umro; možda bi se za dobra tko i odvažio umrijeti. A Bog pokaza ljubav svoju prema nama ovako: dok još bijasmo grešnici, Krist za nas umrije« (*Rim* 5, 6-8). A »Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje« (*Ju* 15,13).

Metafora

Jedan od elemenata koji nas prati tijekom cijelog našega života je cvijet. Bez obzira koliko bili stari i bez obzira u kojem životnom stanju bili, čovjek se uvijek razveseli daru cvijeta koji svojim oblikom, vrstom i bojom sa sobom uvijek nosi neku poruku. I to ne bilo kakvu poruku, već onu koja iako nije napisana, govori što nam pošiljatelj želi poručiti i darovati: prijateljstvo, blizinu, ljubav, podršku... Sve one vrijednosti za kojima čovjek tijekom života toliko čezne i za kojima traga. Ipak, uz sve nabrojano, cvijet sa sobom nosi jednu jedinstvenu poruku i simboliku koju ne može izraziti ni jedan drugi dar te tako cvijet postaje i ostaje simbolom ili metaforom ljubavi koja se daje do kraja. A ne nalazimo li tu metaforu tako jasno izraženu u Gospodinovom primjeru, u cvijetu koji se otkinuo – »jer nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom« – i darovao čovjeku kako bi svaki jezik priznao »Isus Krist jest Gospodin!« Istu tu istinu,

tako staru, a opet tako novu, izrekao je i blaženi Alojzije prigodom suđenja: »Znajte, Isus Krist je Bog! Za njega smo spremni umirati svaki dan i svaki čas...« I Alojzije to zaista i potvrdio i svojim životom i svojom smrću. Samim time što se Isus Krist »otkinuo« i darovao nama, time je naš nebeski Otac ovaj svijet, taj vrt s tolikim raznovrsnim cvijećem, obogatio najljepšim Cvijetom – svojim Sinom. Ali Otac tim svojim ljubljenim Cvijetom nije samo ovaj svijet ukrasio, nego nam je po tom Cvijetu pokazao i još uvijek čovječanstvu pokazuje koliko ga ljubi i koliko se brine za njega. Jer najljepši plod ovoga Cvijeta vidi se na drvu križa. Stoga će i s pravom sveti Toma Akvinski pjevati o ovom drvu križa: »Križu sveti, stablo svako/Zavidi ti čarni sjaj,/S takvim lišćem, cvijetom, plodom/Nikoji ga nema gaj:/Slatko drvo, slatki čavli/Nose teret slatki taj«.

Anthony van Dyck, *Isus ulazi u Jeruzalem*, 1617.

Gradacija

I što li drugo da se čovjek zapita pred tolikom i takvom ljubavlju negoli kako rasti u toj ljubavi, kako rasti u tom Gospodinovom vrtu da donesemo »plodove dostojne obraćenja« (*Lk 3,8*). Jer, »svako dakle stablo koje ne donosi dobra roda sijeće se i u oganj baca... Što nam je dakle činiti?« (*Lk 3,9-10*).

Svojevrsan jednostavan recept za rast u toj Ljubavi daje nam sveta Terezija od Djeteta Isusa: »Shvatila sam, kad bi svi mali cvjetovi htjeli biti ruže, da bi priroda izgubila svoj proljetni ures, a polja više ne bi bila išarana cvjetićima... Tako je i u svijetu duša, koji je vrt Isusov. On je htio stvoriti velike svece koji se mogu usporediti s ljiljanima i ružama; ali on je stvorio i manjih svetaca, i

oni se moraju zadovoljiti time da budu tratinčice ili ljubičice, određene da razveseljuju pogled dragoga Boga kad ga spušta k svojim nogama. Savršenstvo se sastoji u vršenju njegove volje i u tome da budemo ono što On hoće da budemo.«

Anafora

Iako će ta Božja volja čovjeka puno puta odvesti na putove kojima se nije nadao, iako će čovjeka puno puta svijet čupati i udarati, iako će se čovjek osjećati samo, iako će biti puno onih koji će se podrugivati, razvlačiti usne i mahati glavom, ne zaboravimo da se u središtu nalazi On koji nam daje jezik vješt, koji nas budi svako jutro, koji nam pomaže i u kojeg se uzdamo.

»Ta nato ste pozvani jer i Krist je trpio za vas i ostavio vam primjer da idete stopama njegovim« (*1Pt 2,21*) i da tim Kristovim primjerom cvjetamo cijeli svoj život kako bismo jednoga dana i svoj život mogli zaključiti rimom i pohvalom Božjoj ljubavi: »Slava tebi na nebesi',/Ljubav koj sved' branio jesi./Tvoja učini milost sada,/Ljubav zlobu da nadvlada« (V. Lisinski).

Tomislav Hačko

Misa Večere Gospodnje. Veliki četvrtak 28. ožujka 2024.

ULAZNA PJESMA

Mi treba da se hvalimo križem Gospodina našega Isusa Krista, u kojem je spas, život i uskrsnuće naše, po kojemu smo spašeni i oslobođeni.

(Usp. Gal 6,14)

ZBORNA MOLITVA

Bože, slavimo presvetu večeru kad je tvoj Jedinorođenac, spreman da pođe u smrt, predao Crkvi žrtvu novog Saveza i gozbu svoje ljubavi. Daj da iz tog otajstva crpemo ljubav i život. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, kad god se slavi spomen ove žrtve, izvršuje se djelo našeg otkupljenja: zato daj da dostojno slavimo ta otajstva. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ovo je Tijelo, koje se za vas predaje; ova čaša novi je Savez u mojoj Krvi: ovo činite, kad god blagujete i pijete, meni na spomen. (1Kor 11,24.25)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemoguću Bože, ovdje nas na zemlji krijepiš večerom svoga Sina: daj nam uživati na njegovoj vječnoj gozbi. Po Kristu.

Prvo čitanje Izl 12,1-8.11-14

Čitanje Knjige Izlaska

U one dane: Gospodin reče Mojsiju i Aronu u zemlji egipatskoj:

»Ovaj mjesec neka vam bude početak mjesecima; neka vam bude prvi mjesec u godini. Ovo objavite svoj zajednici izraelskoj i recite: Desetog dana ovoga mjeseca neka svatko po porodici pribavi jedno živinče. Tako, jedno na kuću. Ako je porodica premalena da ga potroši, neka se ona priključi svome susjedu, najbližoj kući, prema broju osoba. Podijelite živinče prema tome koliko koja osoba može pojesti. Živinče neka bude bez mane, od jedne godine i muško. Možete izabrati bilo janje bilo kozle. Čuvajte ga do četrnaestoga dana ovoga mjeseca. A onda neka ga sva izraelska zajednica zakolje između dva sutona. Neka uzmu krvi i poškrope oba dovratnika i nadvratnik kuće u kojoj se bude blagovalo. Meso, pečeno na vatri, neka se pojede te iste noći s beskvasnim kruhom i gorkim zeljem. A ovako ga blagujte: opasanih bokova, s obucom na nogama i sa štapom u ruci. Jedite ga žurno: to je pasha Gospodnja.

Jer te ću noći ja proći egipatskom zemljom i pobiti sve prvorođence u zemlji egipatskoj, i čovjeka i životinju. Ja, Gospodin, kaznit ću i sva egipatska božanstva. Krv neka bude znak na kućama u kojima vi budete. Gdje god spazim krv, prijeći ću vas; tako ćete izbjeći pokolju zatornomu kad se oborim na zemlju egipatsku. Taj dan neka vam bude spomendan. Slavite ga u čast Gospodinu po trajnoj uredbi od koljena do koljena.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 116,12-13.15-18

Pripjev: Čaša blagoslovna zajedništvo je krvi Kristove!

Što da uzvratim Gospodinu za sve što mi je učinio?

Uzet ću čašu spasenja i zazvati ime Gospodnje.

Dragocjena je u očima Gospodnjim smrt pobožnika njegovih.

Gospodine, tvoj sam sluga, sin službenice tvoje:

ti si razriješio okove moje.

Tebi ću prinijeti žrtve zahvalne, zazvat ću ime Gospodnje.

Izvršit ću Gospodinu zavjete svoje pred svim pukom njegovim.

Drugo čitanje 1Kor 11,23-26

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo: Ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomi i reče: »Ovo

Anthony van Dyck,
Pranje nogu, 1500.

je tijelo moje – za vas. Ovo činite meni na spomen.« Tako i čašu po večeri govoreći: »Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite kad god pijete, meni na spomen.« Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 13,34

Zapovijed vam novu dajem, govori Gospodin, ljubite jedni druge, kao što sam ja ljubio vas.

Evanđelje Iv 13,1-15

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Bijaše pred blagdan Pashe. Isus je znao da je došao njegov čas da prijeđe s ovoga svijeta Ocu, budući da je ljubio svoje, one u svijetu, do kraja ih je ljubio. I za večerom je đavao već bio ubacio u srce Judi Šimuna Iškariotskoga da ga izda. A Isus je znao da mu je Otac sve predao u ruke i da je od Boga izišao te da k Bogu ide pa usta od večere, odloži haljine, uze ubrus i opasa se. Nalije zatim vodu u praonik i počne učenicima prati noge i otirati ih ubrusom kojim je bio opasan. Dođe tako do Šimuna Petra. A on će mu: »Gospodine! Zar ti da meni pereš noge?« Odgovori mu Isus: »Što ja činim, ti sada ne znaš, ali shvatit ćeš poslije.« Reče mu Petar: »Nećeš mi prati nogu nikada!« Isus mu odvrati: »Ako te ne operem, nećeš imati dijela sa mnom.« Nato će mu Šimun Petar: »Gospodine, onda ne samo noge, nego i ruke i glavu!« Kaže mu Isus: »Tko je okupan, ne treba drugo da opere nego noge – i sav je čist! I vi ste čisti, ali ne svi!« Jer znao je tko će ga izdati. Stoga je i rekao: »Niste svi čisti.« Kad im dakle oprao noge, uze svoje haljine, opet sjede i reče im: »Razumijete li što sam vam učinio? Vi me zovete Učiteljem i Gospodinom. Pravo velite jer to i jesam! Ako dakle ja – Gospodin i Učitelj – vama oprah noge, treba da i vi jedni drugima perete noge. Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	503 Mi treba da se hvalimo
Otpjevni psalam:	504 Čaša blagoslovna
Pjesma prije Evanđelja:	505 Zapovijed vam novu dajem
Pranje nogu:	506 Neka u vama ostanu
	507 Zapovijed vam novu dajem
Prinosna:	508 Gdje je ljubav, prijateljstvo
Pričesna:	242 O sveta gozbo
	ŽV 1/2006 Euharistijo sveta
Prijenos Svetotajstva:	264-265.1-4 Usta moja
ili	243 Sakramentu veličajnom
Kod mjesta pohrane	264-265.5 i 6 Divnoj dakle
Svetotajstva:	

MOLITVA VJERNIKA

Blagujući posljednju večeru sa svojim učenicima, Krist je ostavio svjedočanstvo svoje ljubavi darujući se za spasenje svijeta. Vršeci njegove zapovijedi, uputimo Bogu Ocu iskrene prošnje moleći zajedno:

Operi nas od naših grijeha!

1. Tvoj je Sin u svojim posljednjim ovozemaljskim trenucima okupio svoje učenike oko zajedničkog stola. Daj da tvoja Crkva neprestano njeguje zajedništvo svojih vjernih, okupljenih oko svoga Spasitelja i Otkupitelja, molimo te.
2. Tvoj je Sin učenicima oprao noge da bi ih pripremio za buduće poslanje. Neprestano usavršuj papu, biskupe, svećenike i đakone da službe, koje si im povjerio, vrše odgovorno i zauzeto, molimo te.
3. Kleknuvši pred učenike, Krist je pokazao ponizno srce. Blagoslovi sve koji njeguju bolesne i nemoćne da u poniznom služenju osjete važnost svoga poziva i s ljubavlju se daruju potrebitima, molimo te.
4. Okupili smo se oko tvog oltara, kao nekad učenici oko Krista na posljednjoj večeri. Učvrsti naše zajedništvo i podaj nam dublje shvatiti otajstvo euharistije da bismo u tom otajstvu još više ljubili Krista, a po njemu i svu braću i sestre, molimo te.
5. Mnogi umirući vapi za tvojim oproštenjem i ljubavlju. Budi im blizu u posljednjim ovozemaljskim trenucima te ih po smrti primi kao svoju ljubljenu djecu za nebeski stol, molimo te.

Bože Oče, molimo te, poslušaj i usliži ove naše izrečene prošnje. Učvrsti nas snagom svoje ljubavi da tebi i bližnjima možemo služiti po uzoru na najveću zapovijed tvoga Sina koju nam je ostavio, zapovijed ljubavi. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Ljubav do kraja

»Isus je znao da je došao njegov čas da priđe s ovoga svijeta Ocu, budući da je ljubio svoje, one u svijetu, do kraja ih je ljubio (Iv 13,1). U ovom Vazmenom trodnevlju, kako kaže mons. Fernando Ocariz, obnovljamo Isusovu *ljubav do kraja*, ljubav koja nije apstraktna, nego konkretna, koja se neprestano očituje kroz ljudsko postojanje.

Kako Isus pokazuje tu bezgraničnu ljubav? Sveti Ivan nam govori da je – nakon što je odložio haljine, uzeo ubrus i opasao se – prvo stavio vode u jednu posudu i počeo prati noge svojim učenicima i otirati ih ubrusom koji je bio opasan. Isus izvršava zadatak koji je tipičan za robove. Uostalom, on je to već rekao: »Sin Čovječji nije došao da bude služen, nego da služi...« (Mt 20,28).

Kad su se apostoli prepirali tko je od njih najveći, Isus je rekao: »I tko god hoće da među vama bude prvi, neka vam bude

sluga« (Mt 20,27). Gestom pranja nogu Gospodin postaje sluga svima. »Dok veliki ljudi na zemlji grade 'prijestolje' za vlastitu moć – kaže papa Franjo – Bog odabire neudobno prijestolje, križ, s kojeg će vladati dajući svoj život«. Služenje nije ništa ponižavajuće, nego ono najuzvišenije što možemo činiti, jer utjelovljuje Kristov životni stil.

Gledati svoje noge

Paradoksalno je da se danas, na misi Večere Gospodnje, čita evanđelje po Ivanu. Nema lomljenja kruha ili kaleža koji kruži iz ruke u ruku, nego se govori o opranim nogama, zbunjujućim dijalozima i neugodnoj šutnji. Isus, dakle, učenicima pere noge. Zašto upravo noge? Nekoliko sati poslije Pilat će oprati svoje ruke, a prije toga zasigurno je i Juda pokušao oprati svoja usta nakon nevjernog poljupca u Getsemanskom vrtu. Isus odabire noge. Možda zato što stopalo u sebi skriva put kojim je osoba prošla, njezine muke, padove, korake koje je učinila i iskustva koja je na tom putu prikupila. Stopala su simbol svega onoga što prođemo u životu. Oprati ih znači osloboditi se zemlje bolne prošlosti koja nam je ostala prilijepljena za njih. Samo kada osoba uzme tu značajnu distancu od vlastite ranjene prošlosti i gleda ih očima Isusa Krista, može sjesti za stol s Isusom i slušati ga. U suprotnom će nastaviti držati misao na toj zemlji, boli, kamenju te neće biti ni vremena ni sposobnosti za gledati ništa drugo doli vlastitih bolnih stopala, tj. vlastitih rana. Tada neće biti iznenadne radosti, zadivljujuće šutnje, očaravajućeg slušanja, smiješnih dijaloga, nego tek fiksacija na taj tajni arhiv spoticanja smješten duboko u našem srcu, na zemlju zalijepljenu na naša stopala koja

Niccolò Gerini, *Pranje nogu*, 1395.

nam ne omogućuje kretanje dalje i gledanje naprijed. Isus učenike oslobađa od posvećivanja pažnje onomu što ih nije dostojno i osposobljava ih i oslobađa za novost života.

Posvetiti se nogama drugih

Toliko su značajne Isusove riječi «...treba da i vi jedni drugima perete noge» (*Jv 13,14b*)... Kršćanstvo znači staviti se na koljena ispred nogu drugih ljudi, a ne kleknuti i pokloniti se pred vlastitim stopalima, vlastitom prošlosti i vlastitim ranama. Vjera u Isusa Krista živi se samo i isključivo u zajedništvu, nikada u samoći – dakle, dopustiti pranje vlastitih nogu i prati noge drugima. Gospodin želi da obnovimo ovaj poziv – oslobađati druge od prljavštine zemlje kojom su kročili, od dubokih rana onih koji su izdani ili pak rana koje su sami sebi zadali.

Ako si ne dopustimo opteretiti se životom drugih ljudi i ne dopustimo da i drugi to učine za nas nećemo nikada sjesti za stol i iskusiti prijateljstvo, intimnost, iskrenu

nostalgiju, poglede koji govore više od riječi... Moći ćemo iskusiti samo strah, frustraciju, srdžbu i nesigurnost zbog svega onoga što nam se dogodilo.

Petar Isusu odgovara »nećeš mi prati nogu nikada!«. Međutim Isus mu nato govori: »Ako te ne operem, nećeš imati dijela sa mnom« (*usp. Jv 13,8*). Isus želi ući u tvoje boli, Isus želi ući u tvoje sramote, Isus želi ući u tvoju prošlost, tvoj stid, tvoje rane... I on u tvoj život želi doći na način na koji nitko nikada nije želio – želi služiti do kraja, želi ozdraviti, osposobiti, osloboditi, ljubiti... Petar odgovara: »Gospodine, onda ne samo noge nego i ruke i glavu!«, jer shvaća da istinski odnos s Njime dolazi predajući mu se do kraja. Tek kada mu dopustiš da prožme cijeli tvoj život, cijeloga tebe, tada se ima »dijela s Njima«, tada se počinje živjeti. Vrijedan si! Vrijedna si! Dopusti mu da uđe u tvoj život! Živi!

Hrvoje Zovko

Petak Muke Gospodnje

29. ožujka 2024.

UVODNA MOLITVA

Spomeni se, Gospodine, velikih djela svoga milosrđa; spomeni se vazmenog otajstva, što ga je Krist, Sin tvoj, započeo, kad je za nas prolio krv: štiti nas vazda i posvećuj. Po Kristu.

POPRIČESNA MOLITVA

Svemoguću vječnu Bože! Ti si nas obnovio velikim djelom svoga milosrđa: blaženom smrću i uskrsnućem Isusa Krista. Čuvaj u nama njegove plodove i primanjem toga otajstva daj nam snage da ti vjerno služimo. Po Kristu.

MOLITVA NAD NARODOM

Tvoj narod, Gospodine, slavio je smrt tvoga Sina u nadi uskrsnuća s njime. Molimo te, blagoslovi ga i daj mu oprostjenje i utjehu, učvrsti vjeru u vječno otkupljenje. Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 52,13 – 53,12

Za naše je grijeha on proboden.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Gle, uspjet će sluga moj, uzvisit će se, podignuti i uzdići veoma! Kao što se mnogi nad njim užasnuše – tako mu je lice neljudski bilo iznakaženo te obličjem više nije naličio na čovjeka – tako će on mnoge zadiviti narode i kraljevi će pred njim stisnuti usta videć ono o čemu im nitko nije govorio, shvaćajući ono o čemu nikad čuli nisu: »Tko da povjeruje u ono što čusmo, kome li se otkri ruka Gospodnja?« Izrastao je pred njim poput izdanka, poput korijena iz zemlje osušene. Ne bijaše na njem ljepote ni sjaja da bismo se u nj zagledali, ni izgleda da bi nam se svidio. Prezren bijaše, od ljudi odbačen, čovjek boli, vičan patnjama, od kog svatko lice otklanja, prezren bijaše, obescijenjen. On slabosti naše ponije, naše boli uze na se, a mi ga držasmo udarenim, od Boga pogođenim, poniženim. Za naše je grijeha on proboden, za opačine naše satrt. Na njega pade kazna radi našeg mira, njegovom se modricom izliječismo. Poput stada svi smo mi lutali, svatko je svojim okrenuo putem. A Gospodin je svalio na nj bezakonje nas sviju. Zlostavljahu ga, a on se pokori i usta svojih ne otvori. Ko janje na klanje odvedoše ga, ko ovca, nijema pred onima što strigu, usta svojih ne otvori. Iz pritvora je i sa suda otet; tko se brine za njegovu sudbinu? Da, iz zemlje je živih uklonjen, za grijeha naroda svog na smrt izbijen. Ukop mu dadoše među zločincima, a grob mu bi s bogatima, premda ne počini nepravde nit mu usta laži izustiše.

Al Gospodinu se svidje pritisnuti ga bolima. Žrtvuje li život svoj ko naknadnicu, vidjet će potomstvo, produžiti sebi dane i Gospodnja će se volja po njemu ispuniti. Zbog patnja duše svoje vidjet će svjetlost i nasititi se spoznajom njezinom. Sluga moj pravedni opravdat će mnoge i krivicu njihovu na sebe uzeti. Zato ću mu mnoštvo dati u baštinu i s mogućnicima plijen će dijeliti jer sâm se predao na smrt i među zlikovce bio ubrojen, a on grijeha mnogih ponese na sebi i zauze se za zločince.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 31,2.6.12-13.15-17.25

Pripjev: Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!

Tebi se, Gospodine, utječem,
o da se ne postidim nikada:
u svojoj me pravdi izbavi!
U tvoje ruke predajem duh svoj:
otkupi me, Gospodine, Bože vjerni.

Dušmanima svojim ruglo postadoh,
susjedima podsmijeh, a znancima strašilo;
koji me vide vani, bježe od mene.
Nestalo me ko mrtvaca iz sjećanja ljudi,
postadoh ko razbijena posuda.

A ja se, Gospodine, u tebe uzdam;
govorim: Ti si Bog moj!
U tvojoj je ruci sudbina moja:
istrгни me iz ruke dušmana
i onih koji me progone!

Rasvijetli lice nad slugom svojim,
po svojoj me dobroti spasi.
Budite hrabri i jaka srca,
svi koji se u Gospodina uzdate!

Drugo čitanje Heb 4,14-16;5,7-9

Čitanje Poslanice Hebrejima

Braćo: Imajući velikoga Velikog svećenika koji prodrije kroz nebesa – Isusa, Sina Božjega – čvrsto se držimo vjere. Ta nemamo takva velikog svećenika koji ne bi mogao biti supatnik u našim slabostima, nego poput nas iskušavana svime, osim grijehom. Pristupajmo dakle smjelo prijestolju milosti da primimo milosrđe i milost nađemo za pomoć u pravi čas!

Ta Krist je u dane svoga zemaljskog života sa silnim vapajem i suzama prikazivao molitve i prošnje Onomu koji ga je mogao spasiti od smrti. I bi uslišan zbog svoje predanosti: premda je Sin, iz onoga što prepati, naviknu slušati i, postigavši savršenstvo, posta svima koji ga slušaju začetnik vječnoga spasenja.

Riječ Gospodnja.

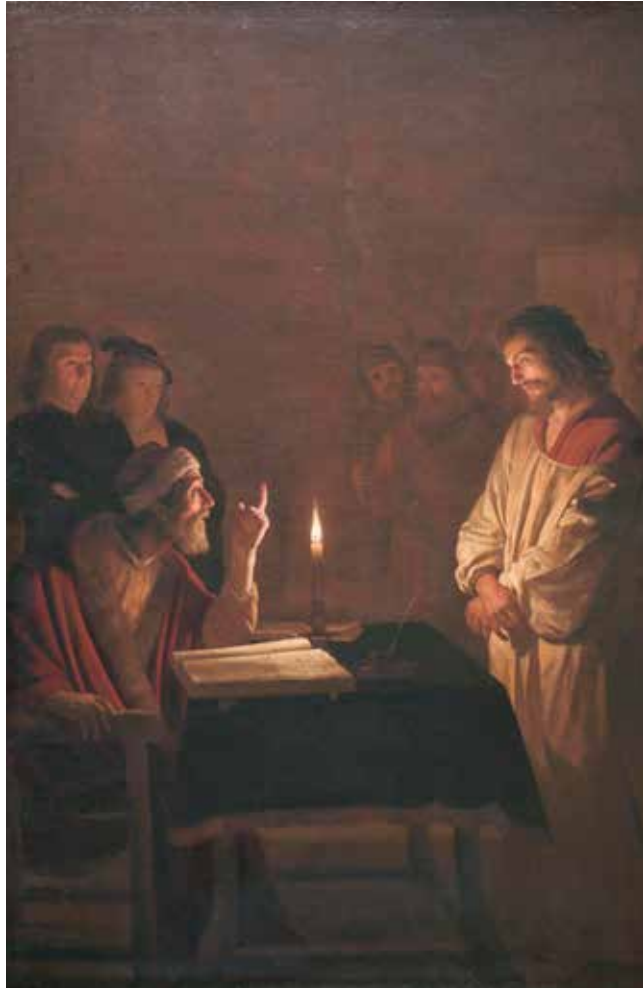
Pjesma prije evanđelja Fil 2,8-9

Krist postade poslušan do smrti, smrti na križu. Zato ga Bog preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom.

Evanđelje Iv 18,1–19,42

Muka Gospodina našega Isusa Krista po Ivanu

Tekst Evanđelja na: www.hilp.hr

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Otpjevni psalam:	510 ili 511	Oče, u ruke tvoje
Pjesma prije Evanđelja:	475	Krist postade poslušan
Pokazivanje Križa:	512-513	Dođite, poklonimo se
Klanjanje Križu:	515	Puče moj
	496	Cjelivat ću Gospodine
	461	O Isuse izranjeni
	497	Pristupite bliže
	490	Narode moj ljubljeni
	481	Častimo te
Pričesna:	245	Moj Isuse
	186	Sva ljubavi mi, Isuse
	248-256.	Zdravo Tijelo
	1-7 i 11-15	

Od zemlje do neba

Današnji dan i liturgijska služba Velikoga petka usmjereni su prema križu i Isusovoj patnji. Iako je danas možda najbolje prepustiti tišini da govori pred otajstvom Kristove muke, ovdje ćemo pokušati ukratko razmisliti o dimenziji križa i patnje kroz liturgijske geste i biblijske tekstove koji nas potiču na duboko razmišljanje.

Zemlja

U nama i kroz nas snažno odjekuju riječi proroka Izaije iz prvoga čitanja: »Poput stada svi smo mi lutali, svatko je svojim okrenuo putem... Zlostavljahu ga, a on se pokori i usta svojih ne otvori... Da, iz zemlje je živih uklonjen, za grijehe naroda svog na smrt izbijen... Al Gospodinu se svidje pritnuti ga bolima«. Kao simboličan znak toga Isusovog predanja za nas započeli smo današnju službu prostracijom. Prostrli smo se na pod crkve, točnije na zemlju po kojoj hodimo, u znak poniznosti i na sliku Isusovog prostiranja u Maslinskome vrtu. I možda je to danas nama i ovdje samo simbolika, ali zamislimo koliko je onih koji i dalje nastavljaju Kristovu patnju u svijetu u kojemu živimo. Toliko je *maslinskih vrtova* u kojima se i danas nastavlja smrtna agonija gdje bol i patnja siju svoje sjeme. Pomislimo samo na ratom pogođene zemlje, na Gazu i Ukrajinu, ali i u drugim dijelovima svijeta gdje djeca moraju nositi oružje i kušati smrt i bol. Zamislimo strance koji nemaju svog doma... starce koji umiru po domovima bez svojih najmilijih... bolesnike koji pate na bolesničkim ležajevima... Mogli bismo ovdje nastaviti u nedogled, ali takvo razmišljanje bi nas ostavilo samo na zemlji i u grčevima boli.

Svjjesni smo da patnja u sebi nema smisla. Ali Isus je nastojao ublažiti patnju gdje god je mogao i nikad nije proglasio ljudsku patnju vrijednošću za kojom trebamo težiti. Promislimo, da na sličan način, mnoge stvari ovdje na zemlji nemaju smisla u sebi.

Ali sve stvari dobivaju svoj smisao po ljubavi Božjoj i Isusovoj, a potom po našoj ljubavi koju ugrađujemo u njih. Bilo koji križ ili patnja bez ljubavi jest križ lijevog razbojnika koji je propao jer nije vidio nikakvog smisla u svom križu, već ga je proklinjao.

Križ u sebi nema nikakvu vrijednost. On je znak poniženja, patnje, poraza i smrti. Križ je sablazan i ludost za pogane, jer znači klanjati se nekom sredstvu za smaknuće, poput omče za vješanje ili giljotine. Ali znamo da Križ ima dvostruko značenje: s jedne strane znači poraz, patnju i smrt, ali s druge strane on znači pobjedu, slavu, radost i život. Križ bijaše sve to za Isusa, on mora to postati i za nas. Križ je na jedinstven način znak ovozemaljskih muka, ali i najsigurniji put prema nebu.

Nebo

Put od ovozemaljskog života do vječnosti je put koji nas želi usmjeriti prema nebesima. Taj put prema nebu naziva se i putem svetosti. A sveti Križ je poziv na svetost. Ali što je zapravo svetost?

Bog je Svet u sebi, svetost spada na Božju narav. Mi smo pozvani da budemo sveti, da sudjelujemo u njegovoj svetosti. Pokušajmo pretvoriti naše misli danas i sutra kada ćemo se klanjati križu i Isusovom grobu, u molitvu da Gospodin pobudi u nama osjećaj svetosti. Na tome putu naučimo dvije stvari: svetost ima svoju cijenu i biti kršćanin ima svoju cijenu. Sve u životu, što god činili ili bili, podrazumijeva određen napor, odricanje, žrtvu, teret... Upravo zato trebamo prepoznati jasnoću Isusovih riječi: »Tko ne uzme svaki dan svoj križ, ne može biti moj učenik!« Bog nikome ne daje prisilno križ, nego je križ izbor. Zato Isus i poziva da svatko treba uzeti svoj vlastiti križ i nasljedovati Isusa noseći ga odvažno kao što je on svojim primjerom nama pokazao.

Otkupljeni smo. To znači, da smo pozvani na pobjedu, na život, na radost. Velika je

Luca Signorelli, Bičevanje Isusa, 1502.

napast svih nas malodušnost i pesimizam, a osobito u naše vrijeme kada se govori samo o problemima, o negativnim stvarima. Stoga na putu prema nebu moramo moliti za optimizam, za entuzijazam, sjećajući se obećanja koje je dobio Konstantin Veliki: »*In hoc signo vinces!* – U tom ćeš znaku pobijediti!« Jer svi smo mi pozvani na pobjedu, i to u znaku križa.

Zanimljivo je uz ovo razmišljanje dodati još jednu bitnu činjenicu. Ovu svetu Službu, ne slučajno, već na vrlo poseban način obilježava duga sveopća molitva. Zamislimo je kao pružanje gornje grede Kristova križa koja želi obuhvatiti sve do krajeva zemlje kako bi svi osjetili toplinu i nježnost Božje ljubavi koja sve pobjeđuje, sve pokriva, sve oprašta, sve spašava, a dopire do nas s Kristova križa. Tom našom molitvom, u koju su svi uključeni, mi povezujemo nebo i zemlju, svjesni da u križu nije posljednja riječ.

Možda je to najljepše sažeo sveti Grgur Nazijanski u jednoj od svojih molitava:

*Moćni Duše,
ulij u moju dušu rosu svoje blagosti
i preplavi je puninom svoje milosti.
Preori tvrdu zemlju moga srca
da mogu prihvatiti Riječ i donijeti plod.
Samo po tvojoj beskrajnoj mudrosti
svi darovi cvatu i sazrijevaju u nama.
Ispruži svoju desnicu nada mnom i ojačaj me
po milosti svoga velikog milosrđa.
Rasprši maglu zablude
i tamu grijeha moje duše
te mognem odvojiti svoj duh i srce
od zemaljskih stvari
i podići ih prema Nebu.
Amen.*

Anđelo Maly

Vazmeno bdjenje

30. ožujka 2024.

STAROZAVJETNA ČITANJA

1. Post 1,1-2,2:

Vidje Bog sve što je učinio: bijaše vrlo dobro.

2. Post 22,1-18:

Žrtva praoca našeg Abrahama.

3. Izl 14,15-15,1a:

Izraelci su išli suhim posred mora.

4. Iz 54,5-14:

U ljubavi vječnoj smilova ti se Gospodin, tvoj otkupitelj.

5. Iz 55,1-11:

Dođite k meni i duša će vam živjeti: sklopit ću s vama savez vječan!

6. Bar 3,9-15.32-4,4:

Hodi putem k sjaju Gospodnjem!

7. Ez 36,16-17a.18-28:

Poškropit ću vas vodom čistom i dat ću vam novo srce.

Od naznačenih sedam čitaju se barem tri čitanja. Nikad se ne izostavlja čitanje br. 3 iz *Knjige Izlaska*.

Čitanje Knjige Izlaska Izl 14,15-15,1a

U one dane: Reče Gospodin Mojsiju:

»Zašto vičeš k meni? Reci Izraelcima da krenu na put. A ti podigni svoj štap, ispruži svoju ruku nad morem i razdijeli ga nadvoje da Izraelci mogu proći posred mora po suhu. Ja ću otvrdnuti srce Egipćana i oni će poći za njima, a ja ću se onda proslaviti nad faraonom i njegovim ratnicima, njegovim kolima i konjanicima. Neka znaju Egipćani da sam ja Gospodin kad se proslavim nad faraonom, njegovim kolima i njegovim konjanicima.«

Anđeo Božji, koji je išao na čelu izraelskih četa, promijeni mjesto i stupi im za leđa. A i stup od oblaka pomakne se ispred njih i stade im za leđa. Smjesti se između vojske egipatske i vojske izraelske te postade onima oblak taman, a ovima rasvjetljivaše noć tako te ne mogoše jedni drugima prići cijele noći.

Mojsije je držao ruku ispruženu nad morem dok je Gospodin svu noć na stranu valjao vode jakim istočnim vjetrovima i more posušio. Kad su se vode razdvojile, sinovi Izraelovi siđoše usred mora na osušeno dno, a vode im stajahu kao bedem zdesna i slijeva. Egipćani: svi faraonovi konji, kola i konjanici, nagnu za njima u more, u potjeru. Za jutarnje straže pogleda Gospodin iz stupa od ognja i oblaka na egipatsku vojsku i u njoj stvori zbrku. Zakoči kotače njihovih kola da su se jedva naprijed micali. »Bježimo od Izraelaca!« – poviču Egipćani, »jer Gospodin se za njih bori protiv Egipćana!«

Tada će Gospodin Mojsiju: »Pruži ruku nad more da se vode vrate na Egipćane, na njihova kola i konjanike.« Mojsije pruži ruku nad more i u cik zore more se vrati u svoje korito. Kako su Egipćani bježeći, jurili prema moru, Gospodin ih strmoglavi usred voda. Tako vode, slijevajući se natrag, potope kola, konjanike i svu vojsku faraonovu koja bijaše pošla u potjeru za Izraelcima u more. I ne ostade od njih ni jedan jedini. Izraelci pak hodahu posred mora po suhu, a vode im kao bedem zdesna i slijeva.

Tako Gospodin u onaj dan izbavi Izraela iz šaka egipatskih i vidje Izrael Egipćane pomorene na morskome žalu. Osvjedoči se Izrael o silnoj moći koju Gospodin pokaza nad Egipćanima. Narod se poboja Gospodina i povjerova Gospodinu i njegovu sluzi Mojsiju. Tada Mojsije sa sinovima Izraelovim zapjeva ovu pjesmu Gospodinu:

Otpjevna pjesma Izl 15,1-6.17-18

Pripjev: Zapjevajmo Gospodinu jer se slavom proslavio!

Poslanica Rim 6,3-11

Krist, pošto uskrсну od mrtvih, više ne umire.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života. Ako smo doista s njime srasli po sličnosti smrti njegovoj,

očito ćemo srasti i po sličnosti njegovu uskrsnuću. Ovo znamo: naš je stari čovjek zajedno s njim raspet da onemoća ovo grešno tijelo te više ne robujemo grijehu. Ta tko umre, opravdan je od grijeha. Pa ako umriješmo s Kristom, vjerujemo da ćemo i živjeti zajedno s njime. Znamo doista: Krist uskrišen od mrtvih više ne umire, smrt njime više ne gospoduje. Što umrije, umrije grijehu jednom zauvijek; a što živi, živi Bogu. Tako i vi: smatrajte sebe mrtvima grijehu, a živima Bogu i Kristu Isusu!

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118,1-2.16ab-17.22-23

Pripjev: Aleluja! Aleluja! Aleluja!

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!
Neka rekne dom Izraelov:
»Vječna je ljubav njegova!«

Gospodnja se uzdignu desnica,
Gospodnja se proslavi desnica!
Ne, umrijeti neću, nego živjeti
i kazivati djela Gospodnja.

Kamen koji odbaciše graditelji
postade kamen zaglavni.
Gospodnje je to djelo:
kakvo čudo u očima našim!

Evandjelje Mk 16,1-7

Isus Nazarećanin raspeti uskrsnu!

Čitanje svetog Evandjelja po Marku

Kad prođe subota, Marija Magdalena i Marija Jakovljeva i Saloma kupiše miomirisa da odu pomazati Isusa. I prvoga dana u tjednu, veoma rano, o izlasku sunčevu, dođu na grob.

I razgovarahu među sobom: »Tko će nam otkotrljati kamen s vrata grobnih?« Pogleđaju, a ono kamen otkotrljan. Bijaše doista veoma velik. I ušavši u grob, ugledaju mlađića zaogrnutu bijelom haljinom gdje sjedi zdesna. I preplaše se. A on će im: »Ne plašite se! Isusa tražite, Nazarećanina, raspetoga? Uskrsnu! Nije ovdje! Evo mjesta kamo ga položili. Nego idite, recite njegovim učenicima i Petru: Ide pred vama u Galileju! Ondje ćete ga vidjeti, kako vam reče!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Poklik u ophodu:	518	Bogu hvala
Otpjevni psalmi:		
nakon 1. čitanja:	519	Pošalji Duha svojega
ili	99	Puna je zemlja dobrote Gospodnje
nakon 2. čitanja:	90	Čuvaj me, Bože
nakon 3. čitanja:	520	Zapjevati ću Gospodinu
nakon 4. čitanja:	(ŽV 4/2007)	Veličam te Gospodine
nakon 5. čitanja:	150	S radošću ćete crpsti vodu
nakon 6. čitanja:	91-92 ili XI	Gospodine, ti imaš riječi
nakon 7. čitanja:	155	Kao što košuta žudi
ili	429	Čisto srce stvori mi, Bože
Nakon poslanice:	522	Aleluja
Na početku krsne službe:	703	Litanije Svih Svetih
Nakon blagoslova krsne vode:	523	Sve vode Gospodnje
Škropljenje naroda:	45-47	Vidjeh vodu
Prinosna:	555	Gospodin slavno uskrsnu
ili	556	Krist iz groba ustade
Pričesna:	544	Na gozbu Kralja Jaganjca
	557	Pjevaj hvale Magdaleno
Otpust:	42	Bogu hvala, aleluja, aleluja
Završna:	561	Kraljice neba
ili	853	Isus usta slavni

Otkotrljan kamen

Tri žene koje su bile uz križ Isusov na Golgoti, neposredno nakon što je prošla subota, odlaze na grob kamo je Isus pokopan. Marko navodi tri vremenska obilježja: prvi dan u tjednu, dakle dan nakon subote, veoma rano, o izlasku sunčevu. Prvi dan u tjednu je ujedno i osmi dan. Dan nakon subote je dan kojim počinje novi tjedan. No, to je ujedno i dan kojim se iz subote ulazi u proslavu. Subota je dan posvećen Gospodinu i razlikuje se od svih drugih dana u tjednu. Dan nakon subote je novo vrijeme. Marko nas ovim uvodi u najveću novost koja je došla s Uskrsnim. S njim se prekida ciklus rada i dana posvećenog Gospodinu i počinje vrijeme proslave, jedinstva s Gospodinom.

Veoma rano i o izlasku sunčevu označava početak novoga svjetla. Krist, koji je za sebe govorio da je svjetlo svijeta, uskrsnućem postaje svjetlo koje nema zalaza. Novost koja počinje Kristovim uskrsnućem događa se na grobu. Grob je mjesto smrti. Smrt je završetak svakoga života. Smrt uvijek ima zadnju riječ za sve što živi. Novi i besmrtni život može početi samo tamo gdje vlada smrt. Uskrsnuće nije privremena pobjeda nad smrću. To bi bila odgoda smrti. Onako kako se dogodilo s Lazarom koji je umro, pa ga Isus vratio u život nakon čega je opet umro. Isusovo uskrsnuće nije odgoda smrti, nego pobjeda nad njom. Zato se susret s uskrsnućem događa na grobu.

No, razlog zbog kojega žene odlaze na grob nije uopće povezan s uskrsnućem. Naprotiv! One odlaze da dovrše ukop. Isus je nakon groznog mučenja i razapinjanja na križ pokopan žurno jer je s križa skinut neposredno prije početka Pashe, za vrijeme pripreve. Josip iz Arimateje je zatražio Isusovo tijelo od Pilata, a ovaj mu je, nakon što je od satnika saznao detalje o vremenu Isusove smrti, darovao njegovo tijelo. Pilat se ponaša kao vlasnik mrtvog Isusova tijela. No, nije ga prodao. Darovao ga je. Josip iz Arimateje je učinio što je još mogao učiniti

u vremenskom tjesnacu. Skinuo je tijelo, zavio ga u platno, položio u grob i dokotrljao kamen na grobna vrata. Sve su to promatrale spomenute žene.

Nakon subote, rano ujutro one odlaze na grob dovršiti ukop. Kupile su miomirisice kojim su namjeravale pomazati Isusovo tijelo. Time bi njegov ukop bio dovršen po židovskom običaju. Tako bi žene, zajedno s onim što je učinio Josip iz Arimateje, vratile Isusa u židovski narod. Sramotna smrt na križu ga je u namjerama svećeničkih i narodnih glavara i u očima židovskog naroda učinila prokletim i izopćila iz pripadnosti izabranom narodu. Ukopom po židovskom običaju Isus bi bio vraćen onamo kamo pripada.

Dok se približavaju grobu njihovo pitanje je vezano uz kamen na grobnim vratima. To je zadnje što su vidjele prije subote. Jasno im je da same neće biti u stanju otkotrljati kamen. Pa ipak, one žure grobu. Kao da slute da će se kamen ipak nekako otkotrljati s grobnih vrata.

I doista, prvo što će opaziti kada stignu na grob bit će da je kamen otkotrljan i da je njihova briga bila nepotrebna. No, to im nikako neće donijeti olakšanje jer će se s otkotrljanim kamenom pojaviti i krupno pitanje što se zapravo dogodilo dok su bile odsutne. Pogled na kamen ih samo utvrđuje u njihovim pitanjima. Kamen je bio uistinu velik.

Žene uđu u grob i ugledaju mladića u bijeloj haljini. Sjedio je zdesna. Žene se preplaše. Na mjestu gdje su očekivale mrtvo Isusovo tijelo susreću se s mladićem. Isusova tijela nema. Umjesto mrtvoga tijela nalaze mladića u bijelom. Dva im se pitanja odmah postavljaju: kamo je nestalo Isusovo tijelo i tko je mladić u bijelome? Ono što su očekivale i ono zbog čega su došle na grob posve je drukčije od onoga što su pronašle u grobu. Žene su zbunjene i prestrašene. Njihov um već traga za mogućim pojašnjenjima. Da nije

netko ukrao tijelo? Da nije netko došao prije njih? Odakle odjednom mladić u bijelome? S ovoga ili iz drugoga svijeta? No, prije negoli će one svoja iznenadna opažanja i pomiješanost osjećaja sabrati u neko suvislo pitanje, progovara ovaj mladić. Najprije ih umiruje. »Ne plašite se!« (Mk 16,6). Prije nego im da odgovore na njihova nepostavljena pitanja, uklanja im strah. Očito da ih poznaje. One nisu trebale ništa reći, a on im govori kao da su mu rekly sve što im je prolazilo kroz glave i srca. Pita ih traže li Isusa Nazarećanina, Raspetoga. Pita i pitanjem odgovara. Zapravo daje im do znanja da zna zašto su došle na grob. Najprije u jeziku unosi sve ono što su žene nosile u sebi. Umjesto njih on kaže zašto su došle na grob. Olakšava im. U strahu i zbunjenosti žene nisu u stanju reći što misle i osjećaju. To čini ovaj mladić u bijelome. I odmah potom im daje odgovor na njihova užarena i neizrečena pitanja. »Uskrsnu!« (Mk 16,6) Jedna jedina riječ koja kao svjetlo obasjava tamu groba. Što znači da je uskrsnuo? »Nije ovdje!« (Mk 16,6) Sve što je iza njega ostalo je prazno mjesto kamo je bio položen. Žene su uzalud kupile i donijele miomirise za ukop. Isus je malo prije uhićenja u Betaniji rekao da je pomazanje kojim ga je pomazala neka neimenovana žena bilo unaprijed za njegov ukop. (Mk 14,8). Nakon što im je odgovorio na njihove strahove i otkrio što se dogodilo s Isusom, kaže im i što trebaju činiti. »Nego idite, recite njegovim učenicima i Petru: Ide pred vama u Galileju! Ondje ćete ga vidjeti kako vam reče!« (Mk 16,7). Žene su dobile zadatak. Trebaju donijeti vijest njegovim učenicima. I Petru. Petar je izdvojen.

Marko ovaj izvještaj ne završava oduševljenjem žena. Naprotiv! Unatoč tome što su sva njihova pitanja odgovorena one bježe od groba. Ispunjene su strahom i trepetom.

Alexander Ivanov, *Uskrsli Krist se objavljuje Mariji Magdaleni*, 1835.

Od straha nisu u stanju nikome ništa reći. Marko nam pokazuje da je njihovo stanje postalo još teže. Odgovorena pitanja nisu donijela smirenje, a još manje ih ispunila radošću. Sve su doznale, ali nisu susrele Uskrsloga. Riječi mladića u bijelom nisu bile dovoljne. Bit će potreban susret s Uskrslim da se njihovi strahovi pretvore u radost.

Kada vjernici u uskrsnoj noći slave pobjedu života nad smrću, svjetla nad mrakom, oni simbolički prolaze kroz ugrozu, strahove i jezu smrti koji su obuzeli žene koje su išle za Isusom.

Kada u vjeri ugledaju žene i učenike oslobođene strahova kako ih radost prati u njihovu navješćaju Uskrsloga, u njima se budi ista životna snaga kojom je na uskrsno jutro iz praznog Isusova groba Stvoritelj Otac jednom zauvijek otvorio vrata svakome koji povjeruje u ono što je govorio njegov Sin, odbačen, ubijen i pokopan, a sada uskrsnut i uzvišeni Gospodin. I vjernicima je jasno kao i ženama: vijest o praznom grobu i uskrsnuću nije dovoljna. Potreban je živi susret s Uskrslim kako bi se životni polet oslobodio okova straha i grozote smrti.

Ante Vučković

Nedjelja Uskrsnuća Gospodinova

31. ožujka 2024.

ULAZNA PJESMA

Doista, uskrsnu Gospodin.
Njemu slava i vlast
u vijeku vjekova.
(Lk 24,34; usp. Otk 1,6)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si danas po svojem
Jedinorođencu pobijedio
smrt i nama otvorio pristup
vječnom životu.
Zato slavimo blagdan
njegova uskrsnuća:
obnovi nas, molimo,
svojim Duhom, i daj
da i mi uskrsnemo
u svjetlo života.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, Gospodine,
dar što ga na dan Vazma
radosni prinosimo za žrtvu,
kojom se tvoja Crkva
nanovo rađa i hrani.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Žrtvovana je Pasha naša,
Krist: zato svetkujmo
s beskvasnim kruhom
čistoće i istine, aleluja.
(1Kor 5,7-8)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, obnovio si svoju
Crkvu vazmenim otajstvima:
štiti je trajno svojom
dobrotom i privedi
k slavi uskrsnuća.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 10,34a.37-43

S njime smo zajedno jeli i pili pošto uskrsnu od mrtvih.

Čitanje Djela apostolskih

U one dane: Prozbori Petar i reče:

»Vi znate što se događalo po svoj Judeji, počevši od Galileje, nakon krštenja koje je propovijedao Ivan: kako Isusa iz Nazareta Bog pomaza Duhom Svetim i snagom, njega koji je, jer Bog bijaše s njime, prošao zemljom čineći dobro i ozdravljajući sve kojima bijaše ovladao đavao. Mi smo svjedoci svega što on učini u zemlji judejskoj i Jeruzalemu. I njega smakoše, objesivši ga na drvo! Bog ga uskrisi treći dan i dade mu da se očituje – ne svemu narodu, nego svjedocima od Boga predodređenima – nama koji smo s njime zajedno jeli i pili pošto uskrsnu od mrtvih. On nam i naloži propovijedati narodu i svjedočiti: Ovo je onaj kojega Bog postavi sucem živih i mrtvih! Za nj svjedoče svi proroci: da tko god u nj vjeruje, po imenu njegovu prima oproštenje grijeha.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118,1-2.16-17.22-23

Pripjev: Ovo je dan što ga učini Gospodin,
kličimo i radujmo se njemu.

Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!

Neka rekne dom Izraelov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Gospodnja se uzdignu desnica,
Gospodnja se proslavi desnica!
Ne, umrijeti neću, nego živjeti
i kazivati djela Gospodnja.

Kamen koji odbaciše graditelji

postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo:

kakvo čudo u očima našim!

Drugo čitanje Kol 3,1-4

Tražite što je gore, gdje Krist sjedi.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Kološanima

Braćo: Ako ste suuskrsli s Kristom, tražite što je gore, gdje Krist sjedi zdesna Bogu! Za onim gore težite, ne za zemaljskim! Ta umrijet ćete i život je vaš skriven s Kristom u Bogu! Kad se pojavi Krist, život vaš, tada ćete se i vi s njime pojaviti u slavi.

Riječ Gospodnja.

Giovan Battista Moroni,
Uskrsli Krist, 1548.

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, svemoguću nam je Otac uskrsnućem svoga Jedinorođenca otvorio vrata raja i darovao vječni život u baštinu, stoga mu se radosna srca utecimo, moleći za potrebe svete Crkve i svega svijeta: Bože svemoguću, usliši nas!

1. Slavno je uskrsnuće tvoga Sina oslobodilo svijet spona ovozemnosti i otvorilo vrata u vječnost. Daj da sveta Crkva, ohrabrena Kristovom pobjedom nad zlom, radosno naviješta spasenje svijeta, molimo te.
2. Tvoji su se pastiri odvažili slijediti te izbliza i na tvoje pašnjake izvoditi povjerenja stada. Daj da u svemu svjedoče kako je uskrsli Krist središte njihova života i svete Crkve katoličke, molimo te.
3. U svijetu je mnogo duša koje ne vjeruju i do kojih ne dopire poruka Kristova uskrsnuća. Pošalji im svoga Duha i otvori srca da mogu primiti poruku spasenja, molimo te.
4. U našem okruženju žive naši bližnji koji su i u ovaj dan usamljeni i napušteni. Uputi nas k njima i daj da u njihova srca svojom brigom i pažnjom unesemo svjetlo Uskrsa, molimo te.
5. Mnoge su smrti naših dragih pokojnika ostavile u nama prazninu. Ispuni nam srca vjerom u tvoju neizmjernu ljubav kojom si ih prihvatio i uveo u svoje vječno prebivalište, molimo te.

Svemoguću Oče, radosna smo ti srca izrekli ove naše prošnje. Hrabri nas i dalje u našim nastojanjima da obnovimo život u svjetlu Uskrsa, kako bi u nama svi prepoznali izvor života i nade. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Pjesma prije evanđelja 1Kor 5,7b-8a

Žrtvovan je Krist, Pasha naša!
Zato svetkujmo u Gospodinu!

Evanđelje Iv 20,1-9

Trebalo je da Isus ustane od mrtvih.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Prvog dana u tjednu rano ujutro, još za mraka, dođe Marija Magdalena na grob i opazi da je kamen s groba dignut. Otrči stoga i dođe k Šimunu Petru i drugom učenu, kojega je Isus ljubio, pa im reče: »Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo gdje ga staviše.«

Uputiše se onda Petar i onaj drugi učenik i dođoše na grob. Trčahu obojica zajedno, ali onaj drugi učenik prestignu Petra i stiže prvi na grob. Sagne se i opazi povoje gdje leže, ali ne uđe. Uto dođe i Šimun Petar koji je išao za njim i uđe u grob. Ugleda povoje gdje leže i ubrus koji bijaše na glavi Isusovoj, ali nije bio uz povoje, nego napose svijen na jednome mjestu.

Tada uđe i onaj drugi učenik koji prvi stiže na grob i vidje i povjerova. Jer oni još ne upoznaše Pisma da Isus treba da ustane od mrtvih.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	526.1	Doista uskrsnu Gospodin
ili	553	Uskrsnu Isus doista
Otpjevni psalam:	531	Ovo je dan
Posljednica:	538	Žrtvi uskrsnici
Prinosna:	238	Dan Gospodnji
Pričesna:	544	Na gozbu Kralja Jaganjca
	XIX	Radujte se, kršćani
	548	Već zora rumen prosipa
Otpust:	42	Bogu hvala, aleluja, aleluja.
Završna:	XXI	Na nebu zora rudi

Povoja oslobođen

Vazam – nedjelja uskrsnuća Gospodnjega

Danas, na nedjelju uskrsnuća Gospodnjega čitamo odlomak iz Evanđelja svetog Ivana koji je jedan od dvojice učenika koji su prvi stigli na Isusov grob i tako, uz Mariju Magdalenu, bili povlašteni svjedoci uskrsnuća Gospodnjega. Sveti Ivan opisuje neke neobične detalje koje nitko drugi nije zabilježio ni opazio. Tako se prisjetio da su on i Šimun Petar trčali prema Isusovu grobu nakon što im je Marija Magdalena prenijela vijest da je kamen s groba dignut. Evanđelist ne propušta prisjetiti se ‘prestižne’ trke u kojoj je on prestigao Petra, premda je potom prepustio Petru da prvi uđe u grob. Neobičan je detalj i to da je, došavši do ulaza u grob spazio povoje gdje leže, a kad je Petar ušao u grob i on je ugledao »povoje gdje leže i ubrus koji bijaše na glavi Isusovoj, ali nije bio uz povoje, nego napose svijen na jednome mjestu«. Ovih nekoliko detalja iz Ivanova opisa su ujedno i vrlo znakoviti detalji koji su njemu dali razmišljati, jednako kao što i nama otvaraju oči duha prema istini Gospodinova uskrsnuća. Jer povoji koje je Ivan uočio označavali su posljednju sponu kojom je Isus bio ‘sputan’ nakon muke i smrti na križu. No, Isus se oslobodio upravo te posljednje i posebne spone koje se ne oslobađa lako nijedan čovjek. A oslobodio se na način da ih je ostavio iza sebe kao svjedočanstvo svoje pobjede, kao dokaz svoje snage i mira u kojem je izvršio planiranu pobjedu nad smrću.

Sputani čovjek

U tom duhu povoji označavaju ljudsku tjelesnost i ograničenost života. Kada čovjek dolazi u ovaj svijet stavljaju ga u povoje, jer nije sposoban sam skrbiti o sebi niti brinuti za cjelovitost svoga tijela. Povoji ga sputavaju, ali su i znak ljudske ograničenosti kojom je obilježen na zemlji. Isto se događa

kada odlazi iz ovoga svijeta, drugi ga stavljaju u povoje, oblače ga prije pokopa, jer je sam u nemogućnosti voditi brigu o sebi. Ograničenja na koje ga upozoravaju povoji nakon rođenja sa smrću dolaze do vrhunca, te ga sputavaju na nepovratan način. No osim sputanosti ljudske ograničene naravi, čovjek je sebe dodatno sputavao grijehom i slabošću, iz čega su proizlazili loši odnosi s Gospodinom i ljudima. Tako je čovjek u svojoj naravi bio sputan kao nekim nevidljivim povojima koji mu nisu dopuštali da dođe do zrelosti i da se izrazi i ponaša kao zreo čovjek. A nadasve, sputavali su ga da ne može ostvariti život u punini, te da ne može doći do vječnosti. Tako je svojim ljudskim sponama onemogućio hod i rast ljudske naravi do božanskih omjera koje je Gospodin za njega bio predvidio. Sputan, naprotiv, tim sponama i omotan takvim povojima ostao je trajno nedonošče, trajno nerazvijen i ugrožen u dubini svoje biti i svoga bića.

Upravo zato je naš Gospodin, ne samo iz solidarnosti prema nama, već i iz potrebe da nas oslobodi naših spona, prihvatio povoje ljudskosti koji su sputavali njegovu božansku narav. Došao je među nas ljude prihvaćajući ograničenja našega tijela i naravi, ali svjestan ljudskih mogućnosti i potreba da žive bez ograničavajućih spona sve do neizmjerne nebeske uzvišenosti. Prihvatio je zato, kako one povoje ljudskoga rođenja, tako isto i ove povoje konca ili smrti ljudskoga života kojima se našao sputan u grobu u koji je bio položen. Upravo to je ono što Evanđelist uočava kao neobično i znakovito, a opet tako jednostavno. Isus se u svome grobu oslobodio povoja u koje je bilo umotano njegov tijelo, što je bio znak da se oslobodio povoja smrtnosti na način da ih nije mora kidati u panici i strahu, već se njih oslobodio svojom božanskom snagom u

potpunom miru. Svjestan svoje uskrsne moći i pobjede ostavio je iza sebe svoj grob neobično urednim nama za svjedočanstvo. Povoji su ostali ležati, a ubrus s glave čak je bio i složen. Tako je pokazao da je s mirom pobjednika izišao iz groba nakon što se izvukao iz zagrljaja smrti iz kojega se nitko od ljudi ne izvlači.

Vidjeti i vjerovati

A kao što su dvojica učenika vidjela ove detalje i povjerovali da je Isus ustao od mrtvih, oni time i nama ostavljaju putokaz pred događajem Isusova uskrsnuća. Prizor u grobu je za njih bio početak dubljeg shvaćanja Isusova života i uskrsnuća, te se i nama nudi kao središnje mjesto našeg uskrsnog promišljanja. Tim događajem, kao i vjerom koja im je otvarala oči, oslobađali su se svojih spona koje su ih bile sputavale da nisu uspijevali razumjeti Pisma koja su najavljivala Mesijinu muku, smrt i uskrsnuće. Dok su promatrali povoje i ubrus s Isusove glave, oslobađali su sebe povoja ograničenosti i napokon su počeli postajati odrasli i zreli ljudi, čija se zrelost mjeri mjerom spoznaje Gospodnjega uskrsnuća. Polako su oslobađali svoj um ljudskih sputanosti te su vjerom u uskrsnuće zadobivali nove konture, nakon što su se morali sagnuti da uđu u grob i da ugledaju povoje.

I kao što je od ovog trenutka radosna vjera obuzela srca dvojice učenika, tako isto ovaj veliki dan Gospodnjega uskrsnuća treba i nas ispuniti radošću, jer smo ovim događajem i sami oslobođeni spona smrtnosti i zemaljske ograničenosti. Uskrsnuće Gospodinovo nas zahvaća i prožima do mjere da postajemo novi ljudi prema mjeri veličine našega uskrsloga Gospodina. Svojim

Antonio Novelli, *Uskrsli Krist*, 1640. – 1645.

slavnim uskrsnućem Isus nas je oslobodio spona grešnosti, a povezao naše biće svojom božanskom snagom i ljubavlju kao svezom savršenstva. Njegove su nas rane iscijelile, a njegovi sveti povoji nas zaogrću svetošću i nepobjedivom moći koje su postali svjedoci. Častimo stoga u posvemašnjoj radosti ovaj sveti dan i zahvaljujmo Bogu koji nas je kalvarijskim povojima svoga Sina oslobodio povoja smrtnosti i podigao na novi i vječni život u nebesima. Neka nas njegovo slavno uskrsnuće oslobodi svih ostalih spona, a mi se opašimo povojima njegove uskrsne pobjede te i sami živimo kao pobjednici na zemlji dok ne prispijemo do vječne uskrsne pobjede u nebesima.

Ivan Bodrožić

Druga vazmena nedjelja

7. travnja 2024.

ULAZNA PJESMA

Kao novorođenčad
žudite za duhovnim,
nepatvorenim mlijekom,
da po njemu uzrastete
u spasenje, aleluja.
(1Pt 2,2)

ZBORNA MOLITVA

Bože vječnog milosrđa,
ti svake godine vazmenim
slavljem užičeš vjeru svog
svetog naroda. Umnoži
u nama milost, da sve dublje
shvaćamo što je krst koji
nas je oprao;
što je duh koji nas je nanovo
rodio; što je krv koja nas je
otkupila. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, molimo, Gospodine,
prinos svojih vjernika.
Oni su se priznanjem vjere i
krštenjem nanovo rodili: daj
da postignu vječno
blaženstvo.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Prinesi ruku i opipaj
gdje bijahu čavli,
i ne budi nevjeran
nego vjeran, aleluja.
(1v 20,27)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogući Bože,
daj da pričest vazmenog
otajstva trajno djeluje
u našoj duši.
Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 4,32-35

Jedno srce i jedna duša.

Čitanje Djela apostolskih

U mnoštva onih što prigriše vjeru bijaše jedno srce i jedna duša. I nijedan od njih nije svojim zvao ništa od onoga što je imao, nego im sve bijaše zajedničko. Apostoli pak velikom silom davahu svjedočanstvo o uskrsnuću Gospodina Isusa i svi uživahu veliku naklonost. Doista, nitko među njima nije oskudijevao jer koji bi god posjedovali zemljišta ili kuće, prodavali bi ih i utržak donosili i stavljali pred noge apostolima. A dijelilo se svakomu koliko je trebao.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 118,2-4.16ab-18.22-24

Pripjev: Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!

Neka rekne dom Izraelov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Neka rekne dom Aronov:

»Vječna je ljubav njegova!«

Svi koji se Gospodina boje neka reknu:

»Vječna je ljubav njegova!«

Gospodnja se uzdignu desnica,

Gospodnja se proslavi desnica!

Ne, umrijeti neću, nego živjeti

i kazivati djela Gospodnja.

Kaznom teškom kaznio me Gospodin,

ali me smrti ne preda.

Kamen koji odbaciše graditelji

postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo:

kakvo čudo u očima našim!

Ovo je dan što ga učini Gospodin:

kličimo i radujmo se njemu!

Drugo čitanje 1Iv 5,1-6

Što je od Boga rođeno, pobjeđuje svijet.

Čitanje Prve poslanice svetoga Ivana apostola

Ljubljeni: Tko god vjeruje: »Isus je Krist«, od Boga je rođen. I tko god ljubi roditelja, ljubi i rođenoga. Po ovom znamo da ljubimo djecu Božju: kad Boga ljubimo i zapovijedi njegove vršimo. Jer ljubav je Božja ovo: zapovijedi njegove čuvati. A zapovijedi njegove nisu teške. Jer sve što je od Boga rođeno, pobjeđuje svijet. I ovo je pobjeda što pobijedi svijet: vjera naša. Ta tko to pobjeđuje svijet ako ne onaj tko vjeruje da je Isus Sin Božji? On, Isus Krist, dođe kroz vodu i krv. Ne samo u vodi nego – u vodi i krvi. I Duh je koji svjedoči jer Duh je istina.

Riječ Gospodnja.

Mattia Preti,
Nevjerni Toma, 1660.

Pjesma prije Evanđelja Iv 20,29

Jer si me vidio, Toma, povjerovao si, govori Gospodin: blaženi koji ne vidješe, a vjeruju.

Evanđelje Iv 20,19-31

Nakon osam dana dođe Isus, stane u sredinu i reče: »Mir vama!«

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Uvečer toga istog dana, prvog u tjednu, dok su učenici u strahu od Židova bili zatvorili vrata, dođe Isus, stane u sredinu i reče im: »Mir vama!« To rekavši, pokaza im svoje ruke i bok. I obradovaše se učenici vidjevši Gospodina. Isus im stoga ponovno reče: »Mir vama! Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas.« To rekavši, dahne u njih i kaže im: »Primate Duha Svetoga. Kojima otpustite grijehе, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im.«

Ali Toma zvani Blizanac, jedan od dvanaestorice, ne bijaše s njima kad dođe Isus. Govorili su mu dakle drugi učenici: »Vidjeli smo Gospodina!« On im odvrati: »Ako ne vidim na njegovim rukama biljeg čavala i ne stavim svoj prst u mjesto čavala, ako ne stavim svoju ruku u njegov bok, neću vjerovati.«

I nakon osam dana bijahu njegovi učenici opet unutra, a s njima i Toma. Vrata bijahu zatvorena, a Isus dođe, stade u sredinu i reče: »Mir vama!« Zatim će Tomi: »Prinesi prst ovamo i pogledaj mi ruke! Prinesi ruku i stavi je u moj bok i ne budi nevjeran nego vjeran.« Odgovori mu Toma: »Gospodin moj i Bog moj!« Reče mu Isus: »Budući da si me vidio, povjerovao si. Blaženi koji ne vidješe, a vjeruju!« Isus je pred svojim učenicima učinio i mnoga druga znamenja koja nisu zapisana u ovoj knjizi. A ova su zapisana da vjerujete: Isus je Krist, Sin Božji, i da vjerujući imate život u imenu njegovu.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	558	Pobjedni dan slavimo
Otpjevni psalam:	527	Zahvaljujte Gospodinu
Prinosna:	237	Mir svoj, o Bože
ili	239-240	Danas Isus
Pričesna:	542.2	Prinesi ruku
	273-274	Ja sam s vama
	850.4-7	Rana kao Toma
	547	Uskrsnim nam ovim danom
Završna:	XXII	Isus je uskrsnuo
Ili	853	Isus usta slavni

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, pozvani smo da budemo jedno srce i jedna duša te u tom zajedništvu djelujemo na dobro svijetu, stoga se utecimo nebeskom Ocu i zamolimo ga da nas na tom putu snaži svojim Duhom:

1. Tvoj nam je Sin darovao svoj mir. Učini svetu Crkvu katoličku nositeljicom mira i pomirbe svima koji lutaju i traže Istinu, kao i onima koji žive u nemirima s bližnjima, molimo te.
2. Svećenicima si darovao moć otpuštanja grijehа. Daruj im milost proniknuti u ranjene duše i ohrabriti ih za obraćenje, molimo te.
3. Mnogi se brane da ne vjeruju jer se tvoja milost ne može opipati i na taj način dokazati. Pokaži im kako za čvrstu vjeru nije potreban dokaz, već srce otvoreno tvome neizmjerne milosrđu, molimo te.
4. Kristovi su se učenici obradovali vidjevši ga uskrslog. Udijeli i nama tu neizmjernu radost što možemo svakoga dana kod oltara slaviti njegovo slavno uskrsnuće, molimo te.
5. Naši su pokojni u ovome svijetu zaboljeli mnoštvo rana i iskusili trpljenje poradi dobra. Preobrazi njihove podnesene rane ovozemnosti u zalag za vječno prebivalište u tvome nebeskom domu, molimo te.

Nebeski Oče, svojim nas Duhom neprestano vodi i daj da svaka naša riječ i djelo u ovome svijetu odzvanjaju čvrstom vjerom u pobjedu tvoje Istine.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Susret osobnog preobraženja

Djela apostolska pred nas donose čudesan i idealiziran život prve Crkve. Kasnija će poglavlja pokazati da ni tada nije baš sve bilo idealno, da nije baš sve bilo ružičasto, nego su se i na počecima Crkve kršćani susretali s problemima, pa i s problemima u međusobnim odnosima.

Ideal i stvarnost

Možda bismo i mi htjeli uživati u takvu idealu, no jasno nam je da se to ne događa. U osobnom životu mislimo da bismo činili čuda samo kad bismo imali vjere. Tada ne bi bilo nereda u životu, više bismo molili, a manje druge ranjavali. Ne bismo imali toliko sumnji, a bili bismo radosniji, bolji. Život možda ne bi bio tako težak.

Mislimo ponekad da bi vjera, poput ljubavi, život učinila lakšim. Bili bismo obuzeti onom »neizrecivom radošću«, o kojoj govori drugo čitanje, i nešto bi bilo ispunjeno u našem životu. Međutim, svrha vjere nije da nam život učini lagodnim. Ona je tu da nam pomogne kako bismo ispunili svoj život. »Neizreciva radost« o kojoj je ovdje riječ dio je uskrsne vjere, a vjera u Uskrsloga otkriva se i kroz teškoće.

Vjera koja preobražava

U takvim su teškoćama bila dvanaestorica, zaključana, u strahu, nakon Isusove muke i smrti. Ispunjeni su bolju, osjećajem gubitka i žalošću. Trebalo je proći kroz to iskustvo. Iskustvo vjere nije odsustvo boli, žalosti ili gubitka. Iskustvo vjere jest podnošenje boli, žalosti i gubitka. Vjera ne oduzima rane, nego ih preobražava, baš kao što su rane i dalje prisutne na Isusovim rukama i nogama i u njegovu boku. Te rane, od znaka muke i trpljenja, u susretu s apostolom Tomom postaju sredstvo navještaja radosti uskrsnuća. Vjera preobražava i naše rane. Takvu radost i mi navješćujemo svima.

Papa Ivan XXIII. ovako je pisao kod saziva Drugog vatikanskog sabora: »Otkupitelj

ljudskoga spasenja, Krist Isus, koji je, prije nego što je uzašao na nebo, apostolima koje je izabrao dao zapovijed da nose svjetlo evanđelja svim narodima, da bi ulio snagu i čvrstoću u zadatak koji im je povjerio, dobrostivo je obećao: 'Evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta'. Ova radosna Kristova podrška, premda nikad nije nedostajala, živa i djelatna, u svetoj Crkvi, osobito je bila vidljiva kad je zajednica čovječanstva bila pogođena najtežim olujama. U tim događajima Zaručnica Kristova predstavila se jasno kao učiteljica istine i djeliteljica spasenja, te je pred svima pokazivala koja je snaga ljubavi, izgovorenih molitava, podnošenja nedaća i teškoća s milošću Božjom. To je njezino duhovno i sigurno nepobjedivo oružje, jer ga je uporabio njezin božanski Utemeljitelj, koji je u svečanom času svoga života rekao: 'Imajte pozdanja! Ja sam pobijedio svijet!'« (*Humanæ salutis*, 1-2).

Ova uloga vjere i Crkve u životu svakoga čovjeka i cijeloga čovječanstva naglašena je i riječima pape Ivana Pavla II.: »Crkva ne može zanemariti čovjeka, jer čovjekova 'sudbina' – što znači izbor, poziv, rođenje i smrt, spasenje ili propast – sva je tijesno i nerazdvojivo sjedinjena s Kristom. I to se odnosi na svakog pojedinog čovjeka na ovom planetu, na ovoj zemlji koju je Stvoritelj darova prvom čovjeku... Upravo toga čovjeka – u svoj istini njegova života, njegove savjesti, njegove trajne sklonosti na grijeh i zajedno s time trajne težnje za istinom, za dobrim i lijepim, za pravednošću i ljubavlju – imao je pred očima Drugi vatikanski sabor... Taj je čovjek put Crkve, put koji na određeni način prolazi osnovicom svih onih putova kojima crkva treba hodati, jer je čovjek – svaki čovjek bez izuzetka – od Krista otkupljen, jer se s čovjekom – svakim čovjekom bez izuzetka – Krist na neki način sjedinio, čak i onda kad taj čovjek nije toga svjestan: 'Krist, koji je za sve umro i uskrsnuo, uvijek čovjeku daje' – svakom

Franciszek Smuglewicz, *Nevjerni Toma*, oko 1808.

čovjeku i svim ljudima – ‘svjetla i snage da može odgovoriti svom uzvišenom pozivu’*« (Redemptor hominis, 14).*

U ovome se prepoznaje božansko milosrđe!

Osobno iskustvo susreta

Iskoristimo ovu priliku da se sjetimo kad smo iskusili milosrdno lice Oca, kad smo to sreli Isusa?

Moglo se to dogoditi kad nam je netko pristupio u našoj nevolji i pomogao nam. Moglo se to dogoditi kad nam je netko pružio utjehu. Moglo se to dogoditi kad se netko radovao našem uspjehu. Moglo se to dogoditi kad je netko zajedno s nama plakao. U ljudskom suosjećanju možemo susresti Isusa, ono milosrdno lice Oca.

Možda smo ga pak susreli u nekome tko nam je uputio riječi evanđelja, u nekome tko nam je ukazao na pravi put kojim krenuti, u nekome tko nas je poučio, pa i u nekome tko nas je opomenuo. U svakom čovjeku koji nam pomogne da se vratimo na pravi put možemo susresti Isusa, ono milosrdno lice Oca.

Možda smo ga susreli u životnim okolnostima, u nekom događaju, u osobitoj

milosti koju nam je Bog iskazao, u milosti koju je iskazao našim bližnjima. U svakom lijepom životnom trenutku, no i u svakom križu možemo susresti Isusa, ono milosrdno lice Oca.

Možda smo ga pak susreli u trenucima osobne molitve, kad se povučemo i molimo u tišini, kad osjetimo njegovu blagu prisutnost i još dublje razumijemo njegovu riječ. U svakom trenutku molitve, u kojem dopustimo Bogu da nam govori, možemo susresti Isusa, ono milosrdno lice Oca.

Konačno, možda smo ga susreli u bogoslužju, slaveći sakrament pomirenja ili slaveći euharistiju. Tu je on živo prisutan. Dopustimo mu da nam se približi kao što mu je to dopustio Toma! Svjesni smo, poput Tome, i svojih ograničenja i svoje nevjere, no Gospodinu to nije prepreka. On prilazi i daje nam da ga susretnemo, da susretnemo njega, ono milosrdno lice Oca.

Pokušajmo i sami biti milosrdno lice Oca. Pričest koju primamo, sakramenti koji nas preobražavaju i hrane, omogućavaju nam da živimo Krista i postanemo objavitelji Božjega milosrdnog lica.

Darko Tepert

Napjev za klanjanje svetom križu

Prijekori (*Improperia*)

Ovim terminom naziva se drevni napjev Velikoga tjedna, konkretno Velikoga petka koji se pjeva za vrijeme klanjanja svetom križu. Prijekore (*improperia*) u svojoj liturgiji koriste i istočne i protestantske Crkve. Ime dolazi od latinske riječi *improperium* što znači »Prijekori«, (njem. *Heilandsklagen*). Svoje biblijske temelje »Prijekori« imaju u proročkim knjigama Starog zavjeta, a grčka i sirska liturgija koristila ih je za vrijeme klanjanja svetom križu na Veliki petak.

Prema mišljenju liturgičara »Prijekori« imaju porijeklo iz jedne vrste proročkog izričaja, što označava hebrejska riječ »rib« – »Zakonski postupak«. (Pnz 32; Mih 6, 3-5; Ps 77 i 105; Dj 7,1). Upravo kod proroka Izaije 3,13-26 i proroka Hošeje 3,3-17; 4,1-19 nalazimo taj alegorijski književni oblik, hebrejski »rib,« a naziva se »Savezni zakonski postupak«. Bog se predstavlja kao sudac, tužitelj i izvršitelj u sudskom postupku protiv prekršitelja Saveza. Budući da je Savez narušen, krivnja dokazana, slijedi kazna (bolest, siromaštvo, izagnanstvo) koju će snositi Izraelski narod, muškarci, žene i djeca.

Spomenuti proročki oblik pod nazivom »rib« bio je cijenjen u zajednicama Esena i primjenjivan u njihovoj liturgiji prilikom primanja u Kumransku zajednicu i savez s Bogom, a slavio se jednom godišnje, najvjerojatnije na blagdan Pedesetnice. Na toj liturgiji svećenici bi pripovijedali o čudesnim Božjim djelima i Božjem milosrđu prema Izraelu, a leviti su pripovijedali o bezakonju pod carstvom zloga (Belijala) i ljudskoj nevjeri prema Jahvi. Ulazak u Savez s Bogom bio je temelj novog naroda, novog nasada koji će roditi »mesijanski narod«, Jahvin nasad. Obredom ulaska u savez Kumrana može se objasniti liturgija »Prijekora«, a tu se ujedno vidi teološko i

biblijsko bogatstvo ovog starog i pobožnog teksta i napjeva. On je slika obreda ulaska u konačni Savez s Bogom koji je zapečaćen Kristovom mukom i krvlju. Prema nekim mišljenjima pretpostavlja se da je tekst »Prijekora« uzet iz četvrte Ezrine apokrifne knjige nazvane Apokalipsa. Vjerojatnije jest da su neki Eseni prelazeći na kršćanstvo taj oblik donijeli u kršćansku liturgiju.

U počecima kršćanstva čašćenje križa na Veliki petak obavljalo se na Zapadu u tišini. Prvi izvor na Zapadu za »Prijekore« jest mozarapska liturgija i izvor *Liber Ordinum* iz VII. st.

Galikanska liturgija u IX. st. uvodi praksu pjevanja usklika *Hagios o Theos...* spojen s »Prijekorima« za vrijeme klanjanja svetom križu. Tako su »Prijekori« iz Galikanske liturgije ušli u rimsku liturgiju koja je postala dominantna liturgija u svim krajevima rimskog carstva.

U IX. st. (846.-861. god) »Prijekori« se pojavljuju u Prudencijevom Pontifikalu i postepeno ulaze u XI. i XII. st. u liturgijsku upotrebu diljem ondašnje Europe. Konačno u XV. st. (1474. god.) nalazimo taj oblik i u Rimskom misalu.

Početne riječi »Prijekora« *Popule meus – Puče moj* imaju svoj korijen kod proroka Miheja – *Narode moj što sam ti učinio... Mih 6,3-5*. Stihovi »Prijekora« poredani su po poznatoj psalmodijskoj praksi pjevanja u takozvanim paralelizmima (*parallelismus membrorum*). Uz poznate psalmodijske paralelizme, sintetički i sinonimni u »Prijekorima« je upotrebljen antitetički paralelizam u kojem drugi stih donosi sasvim suprotno značenje: *Ja radi tebe bičevima udarih Egipat s prvorođencima njegovim, a ti mene predade da me bičuju* (antiteza).

Forma »Prijekora« jest responzorijalna s pripjevom »Puče moj«. Riječi »Prijekora«

stavljene su u usta Isusu Kristu koji kori izabrani narod radi njegovog grijeha prema svom Spasitelju i Izbavitelju.

Guillaume Durandus, francuski liturgičar, spominje tri optužbe koje su Židovi iznijeli protiv Isusa: 1. da je uskratio porez caru; 2. da se pravio kraljem i 3. da je rekao da je Sin Božji. Isus s druge strane spočitava Židovima tri svoja dobročinstva: 1. oslobođenje iz Egipta; 2. vodstvo u pustinji i 3. uvođenje u najbolju i najplodniju zemlju. Tu se postavlja pitanje kako može Isus koriti židovski narod kad Isusa nije bilo još na zemlji kad je narod oslobođen. No, on kao Bog, druga božanska osoba jest od vijeka i sudjeluje u svim velikim Božjim djelima Starog Zavjeta. O tome govori Biblija kao i kršćanski oci, pisci i liturgijska vrela. On je taj Bog koji je stvorio svijet, kaznio svijet potopom, spalio Sodomu i Gomoru, govorio Abrahamu, Mojsiju i prorocima, izveo narod iz egipatskog ropstva itd. Prorok Baruh lijepo kaže: »On je Bog naš, i nitko se ne može usporediti s njime. On je pronikao sav put stege, i predao ga sluzi svom Jakovu, i Izraelu svom ljubljenu. Nakon toga viđen je na zemlji, i s ljudima se družio.« (Bar 3,36-38)

I apostoli jasno govore o Kristovom božanskom djelovanju u Starom zavjetu. Tako sv. Pavao u Prvoj poslanici Korinćanima ističe: »Jer ne bih, braćo, htio da budete u neznanju: oci naši svi bijahu pod oblakom i svi prijeđoše kroz more, i svi su se na Mojsija krstili u oblaku i u moru, i svi su isto duhovno jelo jeli, i svi su isto duhovno piće pili. A pili su iz duhovne stijene koja ih je pratila; stijena bijaše Krist.« (1Kor 10,1-4). Sv. Juda Tadej u poslanici piše: »Želim vas podsjetiti, premda jednom zauvijek sve znate, kako je Gospodin izbavio narod iz Egipta, a zatim uništio nevjerne... (Jd

5-7). U latinskom prijevodu *Vulgati* na tom mjestu piše ovako: »*Commonere autem vos volo, scientes semel omnia, quoniam Jesus populum de terra Aegypti salvans...* Grčki prevoditelji prevode Gospodin s Isus dok se u nekim rukopisima može naći i riječ Gospodin. Suvremeni postkonzilski prevoditelji kod nas i u svijetu odlučili su se za prijevod *Gospodin*, a bilo bi bolje i razumljivije da su se držali tradicionalnog latinskog prijevoda *Vulgate*. Dobro je napomenuti da je to mjesto Ivan Šarić, Vrhbosanski nadbiskup preveo ovako: »A napomenut ću vam samo to – jer vi već znate sve jedanput za uvijek – da je Isus doduše izbavio narod iz zemlje egipatske, ali je potom upropastio one koji ne vjerovali...« Prema ovakvim prijevodima može se lakše shvatiti Isusove prijekore narodu židovskom jer on je bio od vijeka, a samo je u jednom trenutku ljudske povijesti sišao među ljude u jednoj osobi, ali dvije naravi, božanskoj i ljudskoj. Katolička

*Puče moj, što učinih tebi
ili u čem, ožalostih tebe?*

Odgovori meni!

*Ja radi tebe bičevima udarih Egipat
s prvorođencima njegovim,
a ti mene predade, da me bičuju. Puče moj...*

*Ja izvedoh tebe iz Egipta
potopiši Faraona u more Crveno,
a ti mene predade glavarima svećeničkim.*

Puče moj...

*Ja pred tobom otvorih more,
a ti otvori kopljem bok moj. Puče moj...*

*Ja pred tobom idoh u stupu oblaka,
a ti mene odvede u sudnicu Pilata. Puče moj...*

*Ja hranih tebe u pustinji manom,
a ti mene udari zaušnicama i bičevima. Puče moj...*

*Ja tebe napojih vodom spasenja iz stijene,
a ti mene napoji žuč i octom. Puče moj...*

*Ja radi tebe potukoh kraljeve kananejske,
a ti si tukao trstikom glavu moju. Puče moj...*

*Ja dadoh tebi žezlo kraljevsko,
a ti dade glavi mojoj krvavi vijenac. Puče moj...*

*Ja uzvisih tebe velikom moći,
a ti mene objesi na drvo križa. Puče moj...*

vjera nas uči da je Bog jedan u Presvetom Trojstvu i sve tri osobe Otac, Sin i Duh Sveti sudjeluju u svim djelima Božjim od Starog do Novog zavjeta.

I u »Prijekorima« Krist progovara iz svoje ljudske naravi spominjući svoju patnju koju su mu priredili Židovi; od lažnog suđenja, bičevanja, ranjavanja, krunjenja trnovom kunom, nošenja sramotnog križa i strašnog razapinjanja na križ. O svemu tome »Prijekori« govore i glazbeno obogaćeni stvaraju duhovnu klimu meditacije nad ljudskom poviješću spasenja u kojoj je u centru uskršli Isus Krist.

Izvođenje »Prijekora« daje mogućnost angažiranja više pjevača i više zborova, jer se može izvoditi antifonalno i responzorijalno s pripjevom »Puče moj... Prema *Gradualu Triplex* preporučeno je da se izvodi na sljedeći način: Dva pjevača započnu *Puče moj...* i otpjevaju prvi dvostih, prvi zbor pjeva *Hagios o Theos*, drugi zbor pjeva *Sveti Bože*, prvi zbor pjeva *Hagios Ischyros*, drugi zbor pjeva *Sveti Jaki*, prvi zbor pjeva *Hagios Athanatos, eleison hymas*, drugi zbor pjeva *Sveti Besmrtni, smiluj nam se*. Prvi zbor ili skupa pjevaju završne stihove: *Jer te vodih kroz pustinju...* i time završava kraći, ali melodijski razvijeniji napjev »Prijekora.« Taj oblik

nalazimo u rukopisima kodeksa iz Einsiedeln i Laona u Francuskoj iz 10. st.

Gradual *Triplex* donosi i kompletni tekst »Prijekora« s devet stihova koji se pjevaju također izmjenično i responzorijalno sa solistima koji pjevaju stihove i zbor ponavlja iza svakog dvostiha *Puče moj...*

Razvijenija melodija »Prijekora« kreće se unutar jedne oktave od C-C2. Melodijski stil je neumatsko melizmatični, vrlo pjevan i odiše jednom ozbiljnošću, meditativnošću i muzikalnošću. Cjeloviti gregorijanski »Prijekori« s devet stihova imaju identičnu melodiju na prva dva stiha *Puče moj...* kao i kraći oblik »Prijekora«, a dalje melodija drugih stihova sličiji više na psalmodijske formule.

Renesansni i barokni skladatelji, kao što su Felice Anerio, Francesco Antonio Vallotti, Giovanni P. da Palestrina, Orlando di Lasso i drugi skladali su na tekst »Prijekora« veličanstva polifona glazbena djela koja još i danas odzvanjaju na obredima Klanjanja Križu na Veliki petak. Što se tiče današnjeg službenog teksta u našoj pjesmarici *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* donosimo ga cjelovitog, premda on ima dosta varijacija u nekim izdanjima, posebno u ostavštini glagoljaškog pjevanja.

Miroslav Martinjak

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

Ispit savjesti

PRIPREMA ZA SAKRAMENT POMIRENJA – ISPOVIJEDI
PRIREDIO: mons. Ivan Šaško

CIJENA

0,66 €

Knjižicu po cijeni od **0,66 EUR** možete naručiti na narudzbe@hilp.hr ili na broj telefona **+385 (0)1 5635 050**. Troškovi poštarine nisu uračunati u cijenu.

Za župne urede, koji za svoje vjernike žele naručiti više primjeraka, predviđeni su posebni popusti*:
50 primjeraka – 17,00 EUR; 100 primjeraka – 30,00 EUR; 200 primjeraka – 53,00 EUR.

*Navedeni popust odnosi se samo na župe i pretpostavlja da knjižica nije namijenjena za daljnju prodaju.

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD
Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €
Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji